

Modely pregraduální přípravy učitelů pro 2. a 3. stupeň

Finsko, Švédsko, Anglie, Estonsko, Rakousko

učitel
nářivo

Metodologie

Výzkum probíhal formou **11 polostrukturovaných rozhovorů** s akademiky z univerzit ve Švédsku, Finsku, Estonsku, Anglii a Rakousku a odborníky z OECD a UNESCO.

Výstupy z rozhovorů byly doplněny prostřednictvím **desk research**.

Účastníky výzkumu byli:

- Nóra Révai (OECD)
- Sonia Guerriero (UNESCO)
- Livia Jesacher-RösBler (Rakousko, University of Innsbruck)
- Vasileios Symeonidis (Rakousko, University of Innsbruck)
- Claudia Fahrenwald (Rakousko, Pädagogische Hochschule Tirol)
- Katriina Maaranen (Finsko, University of Helsinki)
- Harri Keurulainen (Finsko, JAMK University of Applied Sciences)
- Elaine Wilson (Anglie, University of Cambridge)
- Sinikka Neuhaus (Švédsko, Lund University)
- Kadi Georg (Estonsko, Tallinn University)
- Kerli Prass (Estonsko, Tallinn University)

Výzkum zahrnuje:

[Finsko](#)

[Švédsko](#)

[Anglie](#)

[Estonsko](#)

[Rakousko](#)

[Závěr](#)

Není-li vyznačeno jinak, vychází uvedené informace z těchto rozhovorů. Přehled citací je dostupný v odkazech v závěru prezentace.

Metodika výběru zemí a expertů

Země byly do výzkumu vybrány na základě kombinace tří hlavních kritérií:

- Národní systémy s dobrými **vzdělávacími výsledky** dle mezinárodních šetření (PISA, TIMSS apod.).
- Výběr zemí s **různými vzdělávacími přístupy**; zařazení zemí více i méně kulturně blízkých České republice.
- Schopnost výzkumníků spojit se s **relevantními respondenty**.

Respondenti byli požádáni o rozhovor na základě jednoho ze dvou kritérií:

- Kontakty z **předchozí profesní spolupráce**.
- **Oslovení vedoucích pracovníků** pedagogických fakult či kateder učitelského vzdělávání.

Čtenáře proto upozorňujeme na omezení výzkumu pramenící z nereprezentace všech relevantních skupin aktérů v pregraduální přípravě učitelů z důvodů omezených kapacit a kontaktů výzkumníků. Absentuje tak např. pohled ministerstev či dalších aktérů státní správy, rozhovory nebyly provedeny ani s neuniverzitními poskytovateli učitelského vzdělání.

Finsko

Obsah

1. Kvalifikační cesty
 - 1.1. Tradiční cesty
 - 1.1.1. Univerzity - „oborová“ fakulta + pedagogická fakulta
 - 1.1.2. Polytechnické univerzity - Fakulty učitelského vzdělávání
 - 1.2. Alternativní cesty
 - 1.3. Prestižní status učitele
2. Přijímací řízení
 - 2.1. Univerzita - „oborová“ fakulta + pedagogická fakulta
 - 2.2. Polytechnické univerzity - Fakulty učitelského vzdělávání
3. Obsah studia
 - 3.1. Úvod
 - 3.2. Žádná akreditace
 - 3.3. Žádné inspekce
 - 3.4. Kompetenční rámec učitele
 - 3.5. Univerzita - „oborová“ fakulta + pedagogická fakulta
 - 3.6. Polytechnické univerzity - Fakulty učitelského vzdělávání
 - 3.6.1. Obecné informace
 - 3.6.2. Příklad JAMK UAS - School of Professional Teacher Education

Obsah

4. Praxe

4.1. Obecné informace

4.2. Univerzity - Pedagogické fakulty

4.2.1. Podoba praxe

4.2.2. Postavení škol

4.2.3. Mentoring

4.2.4. Reflexe

4.3. Polytechnické univerzity - Fakulty učitelského vzdělávání: Příklad JAMK UAS - School of Professional Teacher Education

4.3.1. Fakultní průvodci (*teacher trainers*)

4.3.2. Mentoring a jeho podpora

4.3.3. Reflexe

5. Vzdělavatelé učitelů

6. Indukční období (adaptační období pro začínající učitele)

1. Kvalifikační cesty

Finsko

1.1. Tradiční cesty

- Pedagogické fakulty univerzit samostatně zajišťují přípravu předškolních učitelů, učitelů 1. stupně ZŠ (1. – 6. třída, souběžný model) a výjimečně učitelů 2. stupně ZŠ (7. – 9. třída) a středních škol, a to u některých předmětů specializace (domácí práce, řemesla, do určité míry hudba).^[1]
- **Příprava učitelů 2. st. ZŠ a SŠ** (specializujících se vždy na konkrétní předměty) je zajištěna:
 1. **Společně pedagogickou fakultou a „oborovou“ fakultou univerzity**
= typicky **studium oboru** na „oborové“ fakultě (celkem 4 roky) + **pedagogická studia** na pedagogické fakultě (1 rok) – pedagogická studia se nejčastěji studují v rámci VŠ studia oboru^[2] (případně si je lze dostudovat po získání magisterského titulu, tj. 5 + 1 rok studia^[3])
 - Na některých univerzitách a fakultách lze přímo studovat učitelství daného předmětu.
 - Učitelství výtvarných předmětů zajišťují umělecké akademie.^[4]
 2. **Polytechnickými univerzitami** (*Universities of Applied Sciences*) – **Fakultami učitelského vzdělávání** (*Schools of Teacher Education*)

1.1. Tradiční cesty

1.1.1. Univerzity – oborová fakulta + pedagogická fakulta^[5]

- Pro získání učitelské kvalifikace je třeba absolvovat **bakalářské (180 ECTS) a magisterské studium (120 ECTS) na „oborové“ fakultě a v rámci tohoto studia rovněž absolvovat pedagogická studia na pedagogické fakultě v rozsahu 60 ECTS** = celkem 300 ECTS včetně pedagogických studií.^[6]
- Pedagogická studia lze studovat blokově 1 rok (obvykle akademický rok^[7]), případně paralelně s oborovým studiem.^[8]
- Student se na pedagogická studia hlásí zpravidla během bakalářského studia a absolvuje je v rámci studia magisterského, systém je ale velmi prostupný a student se pro studium učitelství může rozhodnout v různých časech v průběhu studia.
- **Na některých univerzitách a fakultách lze přímo studovat učitelství daného předmětu** – studium je pak zajištěno ve spolupráci katedry pedagogiky, katedry příslušného oboru a tréninkových škol (*teacher training schools*) a trvá přibližně 5 – 6 let.^[9]

1.1. Tradiční cesty

1.1.1. Univerzity – oborová fakulta + pedagogická fakulta^[5]

- Hlavní obor studenta může být například matematika, vedlejší obor pak například fyzika a pedagogická studia představují další vedlejší obor.
- **Rozsah pedagogického studia: 60 ECTS, zpravidla během jednoho akademického roku** – časově poměrně náročné, jen stěží se lze věnovat něčemu dalšímu (studiu/práci).
- Vzdělání tohoto typu musí mít také učitelé na odborných školách, kteří učí předměty společného základu (př. jazyky, matematiku).^[10]
- Způsobnost k výuce předmětů na 2. st. ZŠ mohou během studia získat i studenti učitelství 1. st. ZŠ, pokud vystudují více kreditů v daném předmětu (alespoň 60 ECTS) – většina těchto studentů to tak dělá.^[11]

„Vzdělávání učitelů 2. a 3. stupně je ve Finsku poměrně limitované. Jednoletý program je docela krátký na to se zorientovat v učitelství. Oproti tomu dva roky jsou mnohem lepší.“

Katriina Maaranen, University of Helsinki

1.1. Tradiční cesty

1.1.2. Polytechnické univerzity – Fakulty učitelského vzdělávání^[12]

- **Účel: vzdělávání učitelů odborných předmětů** (*vocational teacher education*) – zejména pro střední odborné školy a pro polytechnické univerzity.
- Příprava učitelů speciálně pro střední odborné školy (*upper secondary vocational education*) je v Evropě poměrně neobvyklá.
- **Celkem 5 fakult** – rozvrhy se liší od klasických univerzit, ale i mezi těmito fakultami navzájem, společné jsou pouze velmi obecné cíle, fakulty ale navzájem komunikují a spolupracují, tradičně se každá zaměřovala na jinou oblast (zdravotní péče, obchod apod.), dnes mají **profil absolventa shodný** (důraz na danou oblast si ale trochu ponechávají).
- **Řada studentů jsou odborníci z praxe již ve středním věku** (průměrný věk 38 let), přibližně polovina studentů již pracuje ve školách jako nekvalifikovaní učitelé – i z tohoto důvodu je kladen důraz na flexibilitu studia.

1.1. Tradiční cesty

1.1.2. Polytechnické univerzity – Fakulty učitelského vzdělávání^[12]

- **Rozsah: 60 ECTS - běžně se studuje 1 rok, v průměru zpravidla 18 měsíců** (může být i kratší s ohledem na předchozí studium, lze si něco nechat uznat) – je kladen důraz na flexibilitu studia, studovat lze 1 – 3 roky (studenti často kombinují se zaměstnáním), výjimkou nebývají i individuální studijní plány.^[13]
- **Konsekutivní model** – tj. po vystudování daného oboru (*vocational education*) a tří let praxe v tomto oboru.^[14]
- **Kvalifikace: absolventi neobdrží žádný titul** (bakaláře/magistra již mají z předcházejícího studia), ale **získají učitelskou kvalifikaci**, nejtypičtěji pro střední odborné školy a polytechnické univerzity, s touto kvalifikací lze ale učit i na obecných ZŠ (2. st. – 7. – 9. třídu) a SŠ (vč. gymnázií) ten předmět, který byl vystudován.

1.2. Alternativní cesty^[15]

- Žádné další alternativní cesty k učitelské přípravě **neexistují**.
- Profese učitele je ve Finsku prestižní, Finsko proto netrpí nedostatkem kvalitních zájemců o učitelství.

1.3. Prestižní status učitele^[16]

Postavení učitele ve Finsku je velice prestižní, zájemců o studium učitelství je velké množství, studují proto ti nejnadanější.

Finská cesta, která zajistila prestiž učitelské profese:

- **zvýšení kvalifikačních požadavků**
- **investice do vysoké kvality učitelské přípravy a dalšího profesního rozvoje**
- **více autonomie a pravomocí pro školy** – zejm. při tvorbě kurikula, případně učitelům, kteří mohou využít postupy a metody ušité na míru konkrétnímu kolektivu stavějící pouze na stanovených výukových cílech
- jádro kurikula, o které se školy opírají, staví na hodnotách a principech, které podporují **smysl pro občanskou povinnost, týmovou spolupráci, komunikaci a mezilidské dovednosti, které vedou k respektu ke službě veřejnosti a odpovědnosti pomáhat druhým a celkově mají potenciál zvýšit atraktivnost profese**
- rozvíjení a propagace pozitivního obrazu učitelské profese, který je podpořen médii

2. Přijímací řízení

Finsko

2.1. Univerzita - „oborová“ fakulta + pedagogická fakulta

- Profese učitele je ve Finsku nesmírně prestižní, ke studiu učitelství tak je přijímán pouze jeden student z deseti^[17], největší zájem je o studium učitelství pro 1. st. ZŠ.^[18]
- **Přijímací řízení se na různých školách liší** podle studijních programů (př. specializace pro 2. st. ZŠ a SŠ / vzdělávání dospělých), školy mají současně **volnost při nastavování přijímacího řízení**.^[19]
- V posledních 10 letech byla v oblasti učitelských programů **posílena spolupráce** při výběru studentů mezi řadou univerzit – **tzv. VAKAVA síť**.^[20]
 - Pokud studenti uspějí při VAKAVA testu, jsou pozvaní na talentovou zkoušku na konkrétní univerzitu, kam se přihlásili.^[21]
 - Jde o jednotnou zkoušku, v rámci které studenti analyzují 4-6 vědeckých článků v oblasti vzdělávání (zveřejněné přibližně 5 týdnů před zkouškou) a odpovídají na zadané otázky.^[22]

2.1. Univerzita - „oborová“ fakulta + pedagogická fakulta

- K přijetí do učitelského programu 2. st. ZŠ a SŠ (*subject teacher education*) se VAKAVA test typicky nevyužívá^[23], student se standardně nejprve hlásí na fakultu oboru, který chce učit, a následně na pedagogickou fakultu, kde k přijetí dochází nejčastěji buď pouze **na základě pohovoru a talentové zkoušky, nebo pohovoru, talentové zkoušky a dosavadních studijních výsledků** (případně i mimoškolních aktivit).^[24]
 - Při pohovoru **se nezjišťuje znalost oboru** (alespoň ne nijak zásadně), nejvýznamnější je uchazečova **motivace a odhodlání stát se učitelem**.^[25]
 - **Znalost oboru je zajištěna zákonem**, který stanovuje počet kreditů, který student musí absolvovat v oboru, aby jej mohl ve škole učit – **kromě pedagogické kvalifikace pro 2. st. ZŠ a SŠ musí mít dotýčný „odstudován“ určitý počet kreditů v oboru/oborech, který/é chce pak na škole vyučovat**.
 - *Student např. vystuduje matematiku a učitelskou kvalifikaci v magisterském studiu vystuduje také pro matematiku. Může učit matematiku, ale když dovystuduje určitý počet kreditů např. v chemii (typicky v dalším bakalářském nebo magisterském programu), může učit chemii a nemusí si dodělavat učitelskou kvalifikaci speciálně pro chemii.*^[26]

2.2. Polytechnické univerzity – Fakulty učitelského vzdělávání^[27]

- Do studia se **nepořádají přijímací zkoušky**, studenti jsou **přijati na základě dosaženého počtu bodů udělených za dosavadní dosažené vzdělání, délku praxe a kvalitu praxe.**
- Uchazeči tedy musí mít **magisterský titul** (případně nejvyšší možný titul v dané profesní oblasti) a **3 roky praxe v příslušném oboru.**
 - Existují výjimky – např.: Sociální a zdravotní péče – vyžaduje se magisterské studium a alespoň 3 roky pracovní zkušenosti, nebo bakalářský titul z polytechnické univerzity a alespoň 5 let pracovní zkušenosti.

3. Obsah studia

Finsko

3.1. Úvod

- **Vysokoškolské instituce si samy vytváří studijní programy a jejich rozvrhy**, dodržují pouze hlavní obecné principy stanovené státem.^[28]
- **Učitelé sami rozhodují, které výukové metody, materiály a způsoby hodnocení při své výuce použijí** – současně nepodléhají žádné registraci ani hodnocení ze strany státu.^[29]
- Důležitou roli v učitelském vzdělávání hraje **mentoring a týmová spolupráce**.^[30]
- U obou stupňů (2. st. ZŠ, SŠ) se učitelé **zaměřují na 2, max. 3 předměty**, zaměření na 1 předmět teoreticky možné je, ale takový absolvent si bude obtížně shánět práci (zaměření na 1 předmět bývá zpravidla pouze u učitelů finštiny).^[31]

3.2. Žádná akreditace^[32]

- Finové **nemají akreditační proces** v našem slova smyslu.
- **Celý vzdělávací systém je založen na důvěře.**
- Pokud vysokoškolská instituce ministerstvu navrhne otevření nového studijního programu a má proto relevantní důvody a podklady, ministerstvo vyhoví.
- **Ministerstvo v každém případě nehodnotí obsah programu, zajištění kvality probíhá na úrovni každé vysokoškolské instituce**, nikoliv skrze akreditační proces.

3.3. Žádné inspekce^[33]

- **Zajištění kvality je odpovědností vysokoškolských institucí**, neprobíhají proto žádné inspekce a neexistují inspektoráty.
- Povinnost evaluace vlastních aktivit a účast na externích evaluacích je **zákonnou povinností vysokoškolských institucí**.
- Na národní úrovni probíhají pouze tematické evaluace, které mají sloužit podpoře škol a sběru dat.
- **Nedochází k porovnávání mezi školami** co do studijních výsledků studentů.^[34]

3.4. Kompetenční rámec učitele

- Vysokoškolské instituce **nemají jednotný způsob, jak definovat**, které role učitelů jsou součástí vzdělávání učitelů^[35], současně mají **velkou autonomii a flexibilitu** při tvorbě kurikula s ohledem na potřebné dovednosti.^[36]
- Finské fórum pro učitelské vzdělávání (*The Finnish Teacher Education Forum*) v rámci Programu rozvoje vzdělávání učitelů 2016 stanovilo **3 kompetenční cíle pro vzdělávání budoucích učitelů** v souladu s kompetencemi 21. století^{[37].[38]}
 - bližší popis kompetenčních cílů
 - zejm. důraz na znalostní základnu (zahrnující profesní znalosti i dovednosti vč. dovedností v oblasti výzkumu), pojetí učitele jako experta na inovace a výzkumníka ve vlastní třídě (zahrnující systematickou reflexi vlastní práce s cílem ji zkvalitňovat)
- **Do přípravy Programu rozvoje vzdělávání učitelů byla zahrnuta řada stakeholderů** na lokální i národní úrovni (například 70 expertů z vysokoškolských institucí, Ministerstvo školství a kultury, zástupci odborů atd.), jeho **implementace probíhá skrze množství pilotních programů** financovaných Ministerstvem školství a kultury.^[39]

3.5. Univerzita – “oborová” fakulta + pedagogická fakulta

- Student si volí **hlavní obor** (alespoň 120 ECTS), například matematiku, a **vedlejší obor** (obvykle jeden – přibližně 60 ECTS, max. dva^[40]), například fyziku, které chce následně učit, ty absolvuje na „oborové fakultě“ (studium zahrnuje také jazykové a komunikační dovednosti vč. ICT) – celkem 240 ECTS^[41], do svého vysokoškolského studia musí student současně zakomponovat **60 ECTS pedagogických studií na pedagogické fakultě – z toho 20 ECTS připadá na praxi^[42]** = celkem 300 ECTS.
- Pedagogické studium zahrnuje zejména **základy vzdělávání, pedagogiku, psychologii vzdělávání, obecnou didaktiku, dále pak hodně z oborové didaktiky, výzkumné metody, praxe.**
 - Studium zahrnuje **2 období praxí** – jedna je na konci prvního semestru (zimního) a jedna na konci druhého semestru (letního).^[43]
- Obsah je obdobný jako u studijního programu pro 1. st. ZŠ, ale podstatně kompaktnější, je snaha mít jeden předmět na každou pedagogickou složku.^[44]
- Důraz se klade také na schopnost studenta diagnostikovat žáka s problémy při učení, na **přizpůsobování své výuky individuálním potřebám žáků a efektivní pomoci žákům, kteří při výuce zaostávají.**^[45]

3.5. Univerzita – “oborová” fakulta + pedagogická fakulta

- Například na University of Helsinki je rozložení následující^[46]:
 - **15 ECTS pedagogika** (*studies in education*): psychologie učení a rozvoj, sociální, filozofický a kulturní základ vzdělávání, podpora učení a well-being
 - **25 ECTS oborová didaktika** včetně velkého důrazu na dovednosti výzkumu (*Teacher as a Researcher – Research seminar* 8 ECTS) – didaktika bývá zastoupena nejvíce ve většině kurikul^[47]
 - **20 ECTS praxe** (10 + 10)

3.6. Polytechnické univerzity – Fakulty učitelského vzdělávání

3.6.1. Obecné informace

- **Svůj rozvrh si tvoří každá vysokoškolská instituce sama** – důraz je ale vždy kladen na propojení teorie s praxí, reflexi praxe, neustálý rozvoj a na týmovou spolupráci (během studia i v profesním životě).^[48]
- Studium v obecné rovině zahrnuje **základní studium v oblasti vzdělávání** (*basic studies in education*), **pedagogiku zaměřenou na vyučovací obor** (*vocational subject pedagogic studies*), **praxe** a **ostatní studium** (*other studies*).^[49]

3.6. Polytechnické univerzity – Fakulty učitelského vzdělávání

3.6.2. Příklad JAMK UAS – School of Professional Teacher Education^[50]

- Vzdělávání je umístěno především v praxi.
- **Výuka je organizována v tzv. „studijních kruzích“**, což jsou skupiny studentů umístěné různě po Finsku v oblasti, kterou pokrývá daná polytechnická univerzita (tj. 5 fakult = 5 oblastí).
- **Vzdělavatelé učitelů jezdí po Finsku za studenty** a pořádají výuku v těchto studijních kruzích.

3.6. Polytechnické univerzity – Fakulty učitelského vzdělávání

3.6.2. Příklad JAMK UAS – School of Professional Teacher Education^[50]

Rozdělení kreditů (celkem 60)

1. **Facilitating Learning course** (14 kreditů = 25% studia) – podobné tradičním praxím, ale obohacené o další materiály, obsah se může lišit podle konkrétního studenta – někteří už například několik let učí, jiní ještě před třídou nestáli.
Tj. těžko lze shrnout, kolik praxe studenti polytechnických fakult přesně mají, praxe zde má více podob.
2. **Optional Studies** (5 + 5 + 5 kreditů = 15 kreditů) – více volitelných předmětů, podpora individuálních cílů a potřeb studenta (rozvoj pedagogických dovedností a kompetencí), student si tak může navolit takový obsah, který cítí, že potřebuje vylepšit – např. rozvoj IT dovedností ve výuce / metody hodnocení ve výuce atd., obsah je více teoretický, studenti pak ale v rámci své praxe (*Facilitating Learning course*) plní konkrétní praktické úkoly zadané učitelem z výběrového předmětu.

3.6. Polytechnické univerzity – Fakulty učitelského vzdělávání

3.6.2. Příklad JAMK UAS – School of Professional Teacher Education^[50]

3. **Personal development as a professional facilitator of learning course** (7 kreditů) – „Osobnostní rozvoj jako profesní pomůcka učení“, významná část, probíhá v zásadě během celého studia, zahrnuje práci s portfoliem, osobní plán učení, vedení deníku, reflexního materiálu ke svému studiu (*learning log*), předmět umožňuje soustředit se na začátku studia na otázky: Odkud jsi? Jaký je význam tohoto studia pro tvoji kariéru? apod., v závěru studia pak portfolio umožní se za studiem ohlédnout a student absolvuje závěrečnou diskuzi s učiteli – důraz na kvalitu (dostatečně jsem se nad tím zamyslel/a?), nikoliv kvantitu (strávil/a jsem nad tím konkrétní počet hodin?).
4. **Lifelong Learning course** (8 kreditů) – „Celoživotní učení“, psychologie vzdělávání, obecně psychologická perspektiva.
5. **Education and Society course** (8 kreditů) – „Vzdělávání a společnost“, sociologie a vzdělávání, budoucnost vzdělávání, role vzdělávání ve společnosti.
6. **Teacher's Developing Work Environment course** (8 kreditů) – „Učitelovo vyvíjející se profesní prostředí“, více tradiční předmět zaměřený na současný vzdělávací kontext ve Finsku, situace učitelů v současném vzdělávacím systému, relevantní právní předpisy, co ovlivňuje jejich práci v různých školách apod.

3.6. Polytechnické univerzity – Fakulty učitelského vzdělávání

3.6.2. Příklad JAMK UAS – School of Professional Teacher Education^[50]

Personální zajištění předmětů:

- Každý student má přiděleného svého učitele-průvodce (***teacher trainer***), který se stará o studentovu praxi (*Facilitating Learning course*) a reflexi (*Personal development as a professional facilitator of learning course*) = **celkem 21 kreditů zajištěno vlastním přiděleným učitelem**, snahou je, aby měli mezi sebou osobnější vztah a dostatek dlouhodobé interakce (jinde ve Finsku se stává často, že učitel jen čas od času seze studenty).
- Optional Studies zajišťují různí učitelé dle své expertizy.
- Ostatní předměty jsou hromadné a jsou zajištěny různými učiteli.

4. Praxe

Finsko

4.1. Obecné informace

- **Rozsah a obsah praxe si mohou vysokoškolské instituce stanovovat autonomně^[51]**, obvykle ale odpovídají níže popsaným modelům.
- Obvykle praxe představuje **20 ECTS**.^[52]
- V případě fakult učitelského vzdělávání polytechnických univerzit řada studentů již ve škole pracuje, praxi tak vykonávají ve „své“ škole.^[53]

4.2. Univerzity – Pedagogické fakulty^[54]

4.2.1. Podoba praxe

- Typicky 2 období praxí – **jedna je na konci prvního semestru** (zimního) a **jedna na konci druhého semestru** (letního).
- **Každá z praxí je hodnocena 10 ECTS.**
- **Každá z praxí má přibližně 8 hodin** (1 hodina = 90 min.), ale může se trochu lišit.
- Tyto praxe probíhají primárně na univerzitních **tréninkových školách** (*training schools*), ale některé v **partnerských školách** (*partnership/field schools*) – záleží na předmětu (pokud je více nevšední, nemusí být všude dostupný – např. latina, japonština apod.).
- **Rozložení praxí se liší** – někdy studenti vyučují jednou týdně, někdy častěji či méně často, zejména dle typu předmětu (praxe tak může proběhnout „nahuštěně“ v krátkém období či se táhnout v delším období).
- Kromě praxe jako takové mají studenti množství **dalších aktivit s praxí spojených** – workshopů, lekcí a reflexí včetně pozorování výuky jiných učitelů, které probíhají během praxe.
- Praxe zahrnuje **sledování hodin, vlastní supervizovanou výuku, konzultace v rámci skupin oborových didaktik** (diskuzní, plánovací a evaluační setkání).^[55]
- Na praxi jsou studenti většinou **ve dvojicích**, nikdy ne sami.

4.2. Univerzity – Pedagogické fakulty^[54]

4.2.2. Postavení škol

Postavení tréninkových škol:

- Každá univerzita, která zajišťuje program učitelství, má svoji univerzitní tréninkovou školu (1-2), jejímž **zvláštním úkolem je příprava budoucích učitelů** (s důrazem na mentoring).
- Očekává se od nich **role ve výzkumu a rozvoji** – tyto školy tak například zavádí alternativní modely rozvrhů^[56] či vytváří inovativní postupy ve výuce.^[57]
- Tato škola podléhá stejné legislativě, má stejný národní vzdělávací rozvrh apod., jediným rozdílem je, že je **řízená univerzitou a velice úzce s ní spolupracuje.**
- **Studenti často pracují ve skupinách zaměřených na řešení problémů** (typické pro finské vzdělávání) – společně během celého studia prochází fázemi plánování výuky, výuky a reflexe/evaluace.^[58]
- Tréninkové školy studentům zajišťují také pedagogické lekce a semináře^[59]

Postavení partnerských škol:

- Univerzita má síť partnerských škol, kde jsou učitelé, kteří prošli speciálním programem na přípravu mentorů, kteří pak dohlížejí na studenty při praxi.

4.2. Univerzity – Pedagogické fakulty^[54]

4.2.3. Mentoring

- Mentorem je **učitel, který má na starosti výuku daného předmětu**, studenti mají na praxi zpravidla jednoho mentora.
- **Mentor zajišťuje:** dohled nad plánováním hodin (studenti jim plány s předstihem posílají), související vedení, komentáře a tipy k plánům hodin, pozorování průběhu hodin, případná pomoc v hodině, diskuze po hodině včetně zpětné vazby a reflexe (typicky přímo po každé hodině, v případě nedostatku času může být posunuto na později).
- V partnerských školách provádí mentoring učitelé, kteří prošli **speciálním programem pro přípravu mentorů**.
- Primárním úkolem učitelů v tréninkových školách je učit děti ve své třídě, ale hned sekundárním automatickým úkolem je mentoring studentů na praxi – ačkoli je to chápáno jako součást jejich práce, **dostávají příplatek navíc za tento mentoring**, jsou také povinni absolvovat **speciální vzdělávání** pro přípravu mentorů.
- **Mentor z fakulty** dochází pouze ke studentům učitelství 1. st. ZŠ, pro 2. st. ZŠ a SŠ zajišťuje pouze závěrečnou reflexi po praxi.

4.2. Univerzity – Pedagogické fakulty^[54]

4.2.4. Reflexe

- Reflexe jako určité zhodnocení, část cyklu plánování výuky a realizace plánu výuky.
- Reflektuje se zkušenost – co, jak a proč se stalo, co se mohlo udělat jinak.
- Reflexe tvoří dost možná důležitější část než zkušenost s výukou.
- Je to **nedílná součást praxe, která je extrémně důležitá.**

- Reflexi zajišťují **mentoři na praxi přímo ve škole.**
- Reflexi zajišťují rovněž **fakultní mentoři na „fakultní půdě“** – jedná se o osobu, kterou fakultním mentorem určí univerzita, u učitelství 2. st. ZŠ a SŠ typicky zajišťují závěrečnou reflexi po skončení praxe.
- **Závěrečná reflexe** po skončení praxe (kromě ní mají studenti i další různé úkoly spojené s praxí) je jakési ohlédnutí za praxí vedené fakultním mentorem – studenti zpravidla píší reflektivní zprávu z praxe, kterou fakultní mentor přečte a použije jako východisko pro závěrečnou reflexní diskuzi.

4.2. Univerzity – Pedagogické fakulty^[54]

4.2.4. Reflexe

„Přemýšlet o výuce po odučených hodinách s dalšími lidmi je opravdu, opravdu důležité. Je to součást cyklu: plánování výuky, realizace plánů výuky a přemýšlení a vyhodnocování toho, jak výuka proběhla, co se v ní stalo a co a proč se mělo stát jinak.

Když pokračujete s dětmi v další výuce třeba v podobné hodině, můžete poznatky z reflexe využít a to je extrémně důležité. Ve Finsku máme reflexi jako součást všech našich praxí.”

Katriina Maaranen, University of Helsinki

4.3. Polytechnické univerzity – Fakulty učitelského vzdělávání

Příklad JAMK UAS – School of Professional Teacher Education^[60]

4.3.1. Fakultní průvodci (*teacher trainers*)

- Každý student má svého **průvodce** (vyučující z fakulty).
- Na přibližně 60 studentů v oblasti východního Finska připadá 2–3 průvodců, kteří jsou přiděleni konkrétním studijním kruhům v této oblasti – jeden studijní kruh má přibližně 5 studentů (v případě 60 studentů tak existuje 12 studijních kruhů).
- **Jeden průvodce tak zpravidla má na starosti 4 studijní kruhy = 20 studentů**, na každý studijní kruh (péči o studenty, jejich portfolia, praxi) má přidělených 100 hodin a je na něm, kolik času věnuje čemu, je na něm, aby dělal svou práci co nejlépe.
- Polovina práce průvodce je péče o studenty, druhá polovina další vzdělávání a projektová činnost.
- **Snaha o osobnější vztah se studentem a dlouhodobou interakci.**
- **Student a jemu přidělený průvodce spolu absolvují 21 kreditů** – Facilitating Learning course a Personal development as a professional facilitator of learning course (tj. de facto praxi a reflexi).
- **Průvodce zajišťuje „zaučení“ mentorů** – viz dále.

4.3. Polytechnické univerzity – Fakulty učitelského vzdělávání

Příklad JAMK UAS – School of Professional Teacher Education^[60]

4.3.2. Mentoring a jeho podpora

- Učitelské fakulty polytechnických univerzit nemají vlastní tréninkové školy, **studenti si praxe domlouvají individuálně** a zpravidla polovina již někde učí.
- Studenti, kteří již někde učí: na praxi mají **mentora** (*peer tutor*) – zkušenějšího kolegu, který s nimi provádí reflexi.
- Studenti, kteří přichází z jiné profese a ještě nikde neučí: sami si musí najít odpovídající praxi, fakulta pak uzavře s touto školou dohodu, součástí dohody je, že **někteří učitelé školy převzou zodpovědnost za mentoring** a za to **tato škola obdrží malou finanční kompenzaci** (nikoliv učitel–mentor), současně tato kompenzace není povinná – JAMK UAS – School of Professional Teacher Education se rozhodla takto využívat část peněz, co mají k dispozici = poskytnout studentovi podporu v podobě mentora je zodpovědnost dané školy (nikoliv univerzity).

4.3. Polytechnické univerzity – Fakulty učitelského vzdělávání

Příklad JAMK UAS – School of Professional Teacher Education^[60]

4.3.2. Mentoring a jeho podpora

- **Fakultní průvodci zajišťují podporu mentorům:** zajišťují „zaučení“ mentorů – nikdy se předem neví, kam studenti půjdou na praxi a kdo bude jejich mentor, vždy dochází k vyjednávání od nuly a je třeba poskytnout mentorům určité vedení, mentoři se spolu nesetkávají, pracuje se s nimi jednotlivě.
- **Forma přípravy:** existuje sdílený **metodický materiál** (jak má praxe vypadat, co od mentorů fakulta očekává), **vedení pak zajišťuje průvodce** individuálně u každého mentora.
- **Financování mentorů na praxích:**
 - Stát přidělí fakultě určité množství peněz za jednoho studenta, **fakulta sama si pak rozhoduje, na co peníze vynaloží.**
 - **JAMK UAS – School of Professional Teacher Education se rozhodla peníze přidělovat škole (nikoliv konkrétnímu mentorovi),** která zajišťuje studentovi praxi, a současně hodně peněz vynakládá na to, že vyučující cestují za studenty (např. UAS Helsinky mají oblast menší, cestovat za studenty nemusí, peníze tak vynakládají na jiné věci).

4.3. Polytechnické univerzity – Fakulty učitelského vzdělávání

Příklad JAMK UAS – School of Professional Teacher Education^[60]

4.3.3. Reflexe

- Předmět **Personal development as a professional facilitator of learning** založený na reflexi a probíhající během celého studia.
- **Zajišťuje průvodce** (*teacher trainer*) + **mentor na praxi**.

*„Studenti reflektují rozvoj svých praktických i teoretických znalostí již od začátku studia. Pro účely reflexe si každý student vede **vlastní portfolio a reflektivní deník**. Součástí každého předmětu je **práce zaměřená na sebereflexi**.“*

Harri Keurulainen, JAMK UAS

5. Vzdělavatelé učitelů

Finsko

5. Vzdělavatelé učitelů^[61]

- Na vzdělavatele učitelů se nevztahují žádné speciální požadavky nad rámec obecných.
- Obecné požadavky představují **licentiate's degree** (2 roky, dobrovolný titul před dosažením Ph.D.^[62]) / **Ph.D.** + **pedagogické dovednosti** (prokazují se buď praxí, nebo dnes již častěji pedagogickou kvalifikací^[63]).

1. Univerzity - Pedagogické fakulty

Požadavky: **Ph.D. titul + pedagogické dovednosti** (často učitelská kvalifikace)

Výhody: **zkušenost „z terénu“** (někteří vzdělavatelé jsou ale experty bez zkušenosti ze škol), **výzkumná činnost v příslušné oblasti**^[64]

- Vzdělavatelé učitelů se velmi liší, nejčastěji to jsou lidé z praxe, kteří se rozhodli udělat si Ph.D. ve vzdělávání a pokračovat jako vzdělavatelé učitelů či výzkumníci.^[65]

2. Polytechnické univerzity - Fakulty učitelského vzdělávání

Požadavky: alespoň **magisterské vzdělání v oboru + učitelská kvalifikace** (60 ECTS, může být dodělána po nominaci) + **alespoň 3 roky praxe v oboru**

- **Ph. D. není nutností**, někteří tento titul ale mají, vyučující jsou kombinací akademici i praktici – tato kombinace je i preferovaná, není zájem pouze o akademiky.^[66]

6. Indukční období

Finsko

6. Indukční období

(adaptační období pro začínající učitele)

- Indukční období je **doporučované, ale v současné době neexistuje žádný národní program či závazná pravidla** pro indukční období začínajících učitelů.^[67]
- Indukční programy jsou **realizovány na lokální úrovni a financovány lokální správou**.^[68]
- **V rukou jednotlivých škol**, realizace indukce na různých školách se proto liší.^[69]
- **V realitě prakticky chybí** (popřípadě není využívána^[70]), a představuje tak nejslabší článek finské učitelské přípravy.^[71]
- Potřeba této podpory je ale ve Finsku zjevná – **vznikají proto různé iniciativy**, např. specifický model skupinového mentoringu, který se snaží šířit Finská síť pro učitelskou indukci (*the Finnish Network for Teacher Induction*) a je financován Ministerstvem školství a kultury.^[72]
- **Téma je ve Finsku aktuální** a lze předpokládat, že bude časem předmětem reformy.^[73]

Švédsko

Obsah

1. Kvalifikační cesty

1.1. Úvod

1.2. Tradiční cesty

1.2.1. Učitelství pro 4. – 6. třídu (9-12 let)

1.2.2. Učitelství pro 7. – 9. třídu (13-15 let)

1.2.3. Učitelství pro střední školy

1.2.4. Učitelství odborných předmětů (vocational teacher education programme)

1.3. Alternativní cesty

1.3.1. Přehled

1.3.2. Doplnkové pedagogické vzdělání

1.3.3. Doplnkové vzdělání pro osoby se zahraničním učitelským diplomem nebo zahraničním diplomem ve švédském školním předmětu

1.3.4. Program dalšího vzdělávání učitelů

2. Přijímací řízení

2.1. Obecné informace

2.2. Blíže k jednotlivým

Obsah

3. Obsah studia
 - 3.1. Jednotlivé složky
 - 3.2. Předměty pedagogické vědy
 - 3.3. Poměr složek obsahu
 - 3.4. Blíže k jednotlivým
 - 3.5. Kompetenční rámce absolventů
4. Praxe
 - 4.1. Obecné informace
 - 4.2. Podoba
 - 4.3. Mentoring
 - 4.4. Spolupráce se školami a učiteli z praxe
 - 4.5. Reflexe
5. Vzdělavatelé učitelů
 - 5.1. Požadavky
 - 5.2. Propojování univerzit a škol
6. Indukční období (adaptační období pro začínající učitele)

1. Kvalifikační cesty^[1]

Švédsko

1.1. Úvod

- Švédsko nabízí **univerzitní učitelské vzdělávání** (*universities/university colleges*) i **1,5 roční programy pro zájemce o učitelství z praxe** (bez titulu).
- Učitelů je v současné době ve Švédsku nedostatek.^[2]
- Po získání vysokoškolského titulu absolvent žádá o **certifikát učitele (registraci)** u Národní agentury pro vzdělávání (*Skolverket*).^[3]
 - Certifikát označuje, ve kterých školách, ročnících a předmětech je učitel kvalifikován učit.
 - Pouze certifikovaným učitelům lze nabídnout zaměstnání na dobu neurčitou a pouze takový učitel může samostatně udělovat známky a být mentorem začínajícím učitelům.^[4]
 - Certifikaci musí mít i učitel se zahraniční kvalifikací, pokud chce učit ve švédské škole.^[5]
 - Pokud si chce rozšířit kvalifikaci v rámci své certifikace například o další předměty, mohou absolvovat speciální kurzy.^[6]
 - Bez certifikátu lze učit pouze omezenou dobu, výjimečně certifikace není nutná (např. učitelé odborných předmětů, rodilý mluvčí při výuce svého jazyka).^[7]

1.2. Tradiční cesty

Od podzimu 2011 existují nově 4 univerzitní studijní programy dle specializace učitele:

1. **Učitelství pro předškolní vzdělávání**^[8]
2. **Učitelství pro primární vzdělávání** – možné specializace:
 - a. předškolní ročník a 1. – 3. třída
 - b. 4. – 6. třída (žáci ve věku 9 – 12 let)
 - c. volnočasové vzdělávání
3. **Učitelství pro sekundární vzdělávání** – možné specializace:
 - a. 7. – 9. třída
 - b. střední škola
4. **Učitelství odborných předmětů** (vocational education teacher programme)

1.2. Tradiční cesty

1.2.1. Učitelství pro 4. – 6. třídu (9-12 let)

- **4 roky magisterského studia, 240 ECTS**
- Příprava zahrnuje všeobecnou orientaci i hloubkovou znalost předmětů (zejm. **švédština, matematika, angličtina a další předmět** dle výběru studenta = specializace zpravidla na 4 předměty^[9]).
- Studium je obvykle prezenční (na plný úvazek), někdy lze studovat dálkově, některé vysoké školy a univerzity umožňují zkombinovat studium s částečným úvazkem učitele.^[10]

1.2. Tradiční cesty

1.2.2. Učitelství pro 7. – 9. třídu (13–15 let)

- **4 - 4,5 let magisterského studia, 240 / 270 ECTS^[11]**
- Zaměřeno na schopnost učit **2 - 3 předměty**, možnost oborových kombinací je omezená, přizpůsobená potřebám školského systému a poptávce ze strany škol.
- Některé univerzity umožňují zkombinovat studium s částečným úvazkem učitele.^[12]
- Existují i speciální programy: Učitelství předmětů se zaměřením na technologie (KTH Royal Institute of Technology) - čtyřleté magisterské studium, díky kterému absolvent získá kvalifikaci strojního inženýra a zároveň učitele 7.-9 třídy (v oblasti technologie a matematiky).

1.2. Tradiční cesty

1.2.3. Učitelství pro střední školy

- **5 až 5,5 let magisterského studia, 300 / 330 ECTS** – podle předmětů
- Zaměřeno na schopnost učit **2-3 předměty**, výběr oborových kombinací je opět přizpůsoben školskému systému a poptávce po oborových specializacích ze strany škol.
- Existují i speciální programy: [Master of Science in Engineering and Teacher \(KTH Royal Institute of Technology\)](#) – pětileté magisterské studium v oboru strojírenského inženýrství a učitelství předmětů pro SŠ / [dvouleté navazující magisterské studium](#) v oboru strojírenství a učitelství předmětů pro SŠ (Chalmers University of Technology v Göteborgu).

1.2. Tradiční cesty

1.2.4. Učitelství odborných předmětů (vocational teacher education programme)

- **1,5 roku/3 roky při poloviční rychlosti, 90 ECTS**, tzv. *higher education diploma*
- **Požaduje se pokročilá znalost daného řemesla/oboru** - typicky odborník z praxe, který se chce posléze stát učitelem na odborné škole (*vocational school*), popřípadě učit dospělé.
- Programy mohou být flexibilnější co do času a místa studia, aby přitáhla potenciální nové učitelé.
- Oficiálně učitelé odborných předmětů nemusí mít učitelskou kvalifikaci (nemusí získat certifikát učitele) – je to nicméně doporučováno a hodně z těchto učitelů ji má či si ji později doplňuje.^[13]

1.3. Alternativní cesty

1.3.1. Přehled

1. **Doplňkové pedagogické vzdělání** (1,5 roku, někdy intenzivnější verze na 1 rok, univerzitní, 90 ECTS, bez titulu)
2. **Doplňkové vzdělání pro osoby se zahraničním učitelským diplomem nebo zahraničním diplomem ve švédském školním předmětu** (max. 120 ECTS = 2 roky studia)
3. **Program dalšího vzdělávání učitelů** (7,5 - 120 ECTS dle dosavadního studia a zkušeností = 2 roky studia, případně 4 roky studia při částečném úvazku)

1.3. Alternativní cesty

1.3.2. Doplnkové pedagogické vzdělání^[14]

- **1,5 roku, někdy intenzivnější verze na 1 rok, univerzitní, 90 ECTS, bez titulu.**
- **Pro ty, kteří již vystudovali nějaký obor odpovídající předmětu/ům vyučovaným na školách** (jeden nebo ještě lépe dva vyučovací předměty) **v rámci bakalářského/magisterského studia^[15]** a rozhodli se učit na 2. st. ZŠ (7–9. třída) / SŠ.
- Nejedná se o magisterské studium (muselo by být na 2 roky), jelikož je ale o magisterský titul zájem, zvažuje se prodloužení na 2 roky.^[16]
- Lze studovat se zaměřením na 7. – 9. ročník, nebo na střední školu, **absolvováním se získává kvalifikace učit na dané škole předměty v oboru absolventa.**
- Předměty, předpoklady a tempo studia se u různých univerzit/vysokých škol liší.
- Pro osoby s doktorským titulem existuje speciální doplnkové pedagogické vzdělání.

1.3. Alternativní cesty

1.3.3. Doplnkové vzdělání pro osoby se zahraničním učitelským diplomem nebo zahraničním diplomem ve švédském školním předmětu^[17]

- **Max. 120 ECTS (2 roky prezenčního studia)** – Student obdrží individuální studijní plán odpovídající tomu, co potřebuje v rámci studia doplnit.
- Uchazeč musí mít **stanovenou znalost švédštiny, oba zahraniční tituly musí zahrnovat alespoň 2 roky studia.**
- Zahrnuje zejm. studium švédského školského systému, školského práva, otázek demokracie a hodnot.
- **Ústřední součástí je praxe** ve švédské škole/školce.

1.3. Alternativní cesty

1.3.4. Program dalšího vzdělávání učitelů^[18]

- **Studovat lze 7,5 - 120 ECTS (2 roky, případně 4 roky při částečném úvazku)** - délka studia se odvíjí od předchozího studia a pedagogických zkušeností, doplňuje se to, co chybí pro danou kvalifikaci.
- **Pro učitele a předškolní pedagogy, kteří již ve škole pracují, ale nemají diplom - tj. pro doplnění předchozího studia u těch, jejichž zkušenosti jsou považovány za dostatečné.**
- V současnosti je ve Švédsku zaměstnáno mnoho učitelů, kteří učí předměty, pro které nemají formální kvalifikaci - tento program jim umožňuje si ji doplnit.^[19]
- Během studia následují individuální studijní plán, aby dosáhli požadovaného stupně kvalifikace.

2. Přijímací řízení

Švédsko

2.1. Obecné informace

- Přijímací proces zajišťuje pro většinu vysokoškolských institucí Švédská rada pro vysoké školství (*Swedish Council for Higher Education*).^[20]
- K přijetí do vysokoškolského studia je obecně potřeba splnit^[21]:
 - **základní způsobilost** = zejm. úspěšné zakončení střední školy (typicky maturitní zkouška), popř. určité konkrétní kurzy či znalost angličtiny^[22]
 - **zvláštní požadavky** = představuje např. absolvování určitých předmětů na střední škole (nejčastěji např. anglický jazyk), požadavky na pracovní zkušenosti, pracovní zkoušky nebo vysokoškolské předměty apod.

2.2. Blíže k jednotlivým

Učitelství pro 4. - 6. třídu / 7. - 9 třídu / střední školu^[23]

- základní způsobilost
- zvláštní požadavky - mohou se lišit s ohledem na specializaci a konkrétní univerzitu/vysokou školu

Učitelství odborných předmětů^[24]

- základní způsobilost
- zvláštní požadavky = příslušné odborné dovednosti, tj. znalosti z předmětů a kurzů, které chce dotyčný kvalifikovat pro výuku – pro ověření jsou stanovena znalostní kritéria^[25]

Doplňkové pedagogické vzdělání^[26]

- základní způsobilost
- zvláštní požadavky:
 - specializace na třídy 7. – 9. = dokončené studium předmětu, který hodlám učit (alespoň 90 ECTS tohoto předmětu)
 - specializace na střední školy = dokončené studium předmětu, který hodlám učit (alespoň 120 ECTS tohoto předmětu)

3. Obsah studia

Švédsko

3.1. Jednotlivé složky

- **Specializace vždy na 2 a více předmětů**, specializace na jeden předmět možná u doplňkového pedagogického vzdělání, ale absolvent bude obtížněji hledat práci (nejméně problematické u matematiky kvůli nedostatku učitelů matematiky).
- **Regulováno, jaké je minimum didaktiky, oborových znalostí a praxe v učitelských programech** – toto minimum musí být dodrženo (viz procentuálně rozložení dále).
- Všechny učitelské programy obsahují^[27]:
 - **studium předmětů specializace a oborovou didaktiku**
 - **praxi o 30 ECTS**
 - **sepsání samostatného diplomového projektu** (s výjimkou učitelství odborných předmětů)
 - **společný základ v předmětech pedagogické vědy** (ve stejném rozsahu 60 ECTS a stejnými tematickými okruhy)
 - vč. učitelství odborných předmětů a doplňkového pedagogického vzdělání

3.2. Předměty pedagogické vědy^[28]

- Pedagogická věda je obsažena **ve všech učitelských programech ve stejném rozsahu 60 ECTS a stejnými tematickými okruhy.**
- Rozdělena je do 3 částí:
 - Škola ve společnosti
 - Žák ve škole
 - Výuka a rozvoj
- Jádrem pedagogické vědy poskytuje všem učitelům **společnou znalostní základnu v 7 klíčových oblastech:**
 - Teorie kurikula a didaktika
 - Historie školského systému, jeho organizace a podmínky, základní hodnoty ve vzdělávání včetně základních demokratických hodnot a lidských práv
 - Sociální vztahy, zvládání konfliktů a vedení
 - Rozvoj, učení a speciální vzdělávání
 - Procesy hodnocení a rozvoje
 - Hodnocení a známkování
 - Teorie vědy a metodologie výzkumu

3.3. Poměr složek obsahu

- Liší se u různých učitelských programů, u specializací pro třídy 7. – 9. a střední školy, kde je zaměření na dva předměty, vypadá rozložení následovně – procenta odpovídají státem stanovenému minimu:
 - **40 % tvoří první předmět**
 - Zahrnuta je i didaktika předmětu a její poměr se na různých univerzitách/vysokých školách liší (př. tradiční Lund University dává větší důraz na předmět jako takový, jiné ale mohou mít rozložení předmětu a didaktiky 50:50), současně se její zastoupení hůře odhaduje (bývá často výrazně integrovaná do samotného předmětu).
 - Lze odhadnout, že **didaktika tvoří 5 – 10 % a větší důraz je na předmět samotný** (tento poměr už státem regulován není).
 - *Dle Sinikky Neuhaus je didaktika důležitá, ale není zárukou, že zvýšení jejího zastoupení povede ke zkvalitnění programu – někteří vyučující jsou skvělým vzorem pro studenty, přitom didaktiku zahrnují minimálně, u studentů by se mělo rozvíjet zejména sebevědomí, zvědavost, komunikativnost, přemýšlení o hodnotách a kulturní otevřenost.*
 - **30 % tvoří druhý předmět**
 - **20 % pedagogická věda** (60 ECTS = 40 týdnů), důraz je kladen na práci se studenty se speciálními potřebami^[29]
 - **10 % praxe ve školách** (30 ECTS)
- + Studenti současně píší samostatnou **diplomovou projektovou práci**.^[30]

3.4. Blíže k jednotlivým

Učitelství pro 4. – 6. třídu^[31]

- Učitel dětí ve věku 9 – 12 let je odborníkem na jejich znalostní učení a sociální rozvoj.
- Zahrnuje studium švédštiny, angličtiny, matematiky a volitelného předmětu specializace v rámci předmětů:
 1. předměty a technologie zaměřené na přírodu,
 2. předměty zaměřené na společnost, nebo
 3. jeden nebo dva praktické nebo estetické předměty.

Učitelství pro 7. – 9. třídu^[32]

- Učitel dětí ve věku 12 – 15 let je odborníkem na své 2/3 předměty.
- Důraz na předměty specializace, motivaci studentů, aby se učili a rozvíjeli, studium vývoje identity dětí, otázek rozmanitosti (etnický původ, pohlaví, třída, třída, zdravotní postižení) a otázek etiky a demokracie, současně je kladen velký důraz na zvládání konfliktů a vedení.
- Kombinace předmětů je omezená, přizpůsobená potřebám školského systému a poptávce ze strany škol.

Učitelství pro střední školy^[33]

- Specializace na 2/3 předměty, vedení třídy a tvorbu smysluplné výuky.
- Kombinace předmětů je omezená, přizpůsobená potřebám školského systému a poptávce ze strany škol.

3.5. Kompetenční rámce absolventů

Učitelství pro primární vzdělávání (vč. 4. – 6. třídy)

- [anglická verze](#)
- [český překlad](#)

Učitelství pro sekundární vzdělávání (7. – 9. třída a střední školy)

- [anglická verze](#)
- [český překlad](#)

Učitelství odborných předmětů

- [anglická verze](#)
- [český překlad](#)

„Jeden ze studentů, který je teď už učitelem, mi řekl, že musíte zejména tu hru pochopit a hrát ji. Ta metafora se mi líbí. Nemůžete se jen posadit dozadu a sledovat, jak ostatní hrají. Musíte se do hry sami položit, pokud chcete být dobrým učitelem.“

Sinikka Neuhaus, Lund University

4. Praxe

Švédsko

4.1. Obecné informace

- Všechny učitelské programy obsahují praxi v rozsahu **30 ECTS (zpravidla přibližně 10% studia) = 20 týdnů praxe celkem** (vč. učitelství odborných předmětů i doplňkového pedagogického vzdělání).
- *Dle Sinikky Neuhaus **není 10 % dostatečných, studenti po praxi touží a jsou z ní často velice nadšení.***
- V případě učitelství odborných předmětů může student, který už v nějaké škole pracuje, požádat o výkon praxe v této škole.^[34]
- Zpravidla jsou **3 období praxe**:
 - 5 týdnů
 - 5 týdnů
 - 10 týdnů (téměř na konci studia)

4.2. Podoba

- Když studenti odejdou na praxi, **na fakultu nedochází** (výjimečně vyučující z fakulty dorazí za studentem na praxi) - *dle Sinikky Neuhaus by bylo ideální, pokud by studenti v pravidelných intervalech (např. jednou týdně) mohli během praxe docházet na fakultu a diskutovat problémy, na které v praxi naráží.*
- V prvních týdnech praxe je největší důraz na interakci se žáky (a rodiči) a získání sebevědomí, čím více praxe za sebou student má, tím přebírá více samostatnosti a odpovědnosti.
- Soustavnou podporu studentovi na praxi poskytuje **mentor**.
- Praxi hospitují také **vyučující fakultních předmětů**.
 - Mentor se se studentem během prvního týdne domluví, kdy by bylo nejužitečnější, aby praxi navštívil tento vyučující.
 - Cílem návštěvy je studentův rozvoj, po odučené hodině student absolvuje reflexi výuky společně s mentorem i hospitujícím vyučujícím.

4.3. Mentoring

- **Každý student má svého mentora**, kterého následuje po celou dobu umístění na praxi, výjimečně má jeden mentor na starosti dva studenty.
- Mentor **studentovi zajišťuje podporu** a rozhoduje, kolik samostatnosti a kdy mu ponechá.

Podpora mentorům:

- Mentorům nabízí univerzita **dva pětítýdenní vzdělávací kurzy** zaměřené na mentorské dovednosti (účastnit se jich není povinnost).
- Zástupci univerzity se současně s budoucími mentory vždy **seznámí a předají informace** o struktuře učitelského programu a sdílí představy o roli mentora.
- Praxi **hospitují také vyučující fakultních předmětů**, po odučené hodině mentor, fakultní vyučující a student společně reflektují – podpora se zde poskytuje primárně studentovi.

4.4. Spolupráce se školami a učiteli z praxe

- Se školami je **podepsaná dohoda**, ve které školy souhlasí s přijímáním studentů na praxi.
- **Za studenta na praxi dostává univerzita peníze od státu, které vyplácí škole** (tato odměna je ale v každém případě velmi nízká).
- **Škola následně o prostředcích volně rozhoduje** – buď může dát peníze přímo konkrétnímu mentorovi, nebo uspořádat například interní konferenci na rozvoj výuky apod.
- Školy mají o studenty učitelství zájem, mohou při současném nedostatku učitelů přilákat budoucí talentované zaměstnance, někdy studentům na konci studia i rovnou nabídnou práci.

„Osobně si myslím, že bychom si v akademickém prostředí neměli nalhávat, že nepotřebujeme školy – potřebujeme! I když univerzita je také určitý druh reality. Nicméně je možné tyto dva světy propojit a přimět spolu komunikovat.“

Sinikka Neuhaus, Lund University

4.4. Spolupráce se školami a učiteli z praxe

Na Lund University spolupracují se školami co nejtěsněji:

- **Do fakultních předmětů často chodí praktici** (třídní učitelé, učitelé ze škol), kteří se studenty sdílí svůj pohled na školství, případně hovoří o tématech jako například sociální spravedlnost, inkluze, podpora ve vzdělávání, o spolupráci s univerzitou mají zájem – účastní se výukových hodin či různých projektů.
- **Univerzita spolu s řediteli identifikuje nadějně učitele a platí jim 20 % úvazku na to, aby chodili na univerzitu mluvit o svých zkušenostech z praxe** (nad rámec praxí, které studenti absolvují ve školách v rámci studia) – z těchto dovedných učitelů z praxe se pak často stávají výzkumníci nebo vzdělavatelé učitelů zaměstnaní fakultou.
- **Snaha vyučující z fakulty a škol propojovat** například prostřednictvím společných konferencí apod.

4.5. Reflexe

- Reflexe je **důležitou součástí praxe**.
- Reflexi zajišťuje v první řadě mentor, společnou reflexi průběhu hodiny také student provádí s mentorem a vyučujícím z fakulty při jeho hospitaci.
- Reflexe jako proces **pomáhá studentovi rozhodnout se, co v budoucnu změnit, jak se ze zkušeností poučit**.

„Řekla bych, že reflektování je kompetence učitele. Jinak přijde nuda. A mladí lidé by neměli potkávat znužené učitele. Pro mě je reflexe povinnost.“

Sinikka Neuhaus, Lund University

5. Vzdělavatelé učitelů

Švédsko

5.1. Požadavky

- Univerzitní vyučující mohou být na pozicích doktoranda, asistenta (*Postdoctoral Fellow* – zaměřený zejména na výzkum), juniorního přenášejícího (*Junior Lecturer*), seniorního přednášejícího (*Lecturer*) a profesora.^[35]
- **Titul Ph.D. se vyžaduje u seniorního přednášejícího a profesora** (teoreticky je lze jmenovat i bez Ph.D., ale v praxi k tomu nedochází)^[36], ačkoli i **u ostatních je Ph.D. často preferováno** (ať už ve vyučovaném oboru či pedagogice/didaktice).^[37]
- **Každá univerzita si sama rozhoduje, které kategorie vyučujících zaměstná a stejně tak si stanovuje kvalifikace a kritéria, která by měli uchazeči o tyto pozice splňovat** (vč. zda se bude klást větší důraz na výuku, výzkum či administrativu) – to neplatí pro seniorní přednášející a profesory, kde je jmenování regulováno.^[38]
- Vyučujícími tedy mohou být například jak osoby s Ph.D. v oboru (např. angličtině), tak kvalifikovaní učitelé z praxe s nejlépe magisterským titulem v oblasti didaktiky, pedagogiky nebo konkrétního vyučovaného předmětu.^[39]
- Mnoho učitelů má vlastní zkušenost výuky ze škol^[40], **u vyučujících oboru se nepožaduje předchozí praxe ze školy, u vyučujících didaktiky a pedagogiky je tato praxe preferovaná**.^[41]

5.2. Propojování univerzit a škol

- Švédské akademické prostředí často **zapojuje učitele z praxe do univerzitní výuky či je zve na společné konference**, kde se mohou učitelé z praxe potkávat s akademiky.
- Inspirativním učitelům z praxe například **platí část úvazku a zve je do univerzitní výuky či projektů**.
- Z těchto „navštěvujících“ učitelů se pak často stávají výzkumníci nebo vzdělavatelé učitelů zaměstnaní fakultou.

6. Indukční období

Švédsko

6. Indukční období

(adaptační období pro začínající učitele)

- Od roku 2014 již indukční období (1 rok) **není požadavkem pro získání učitelské certifikace**, začínající učitel má ale zákonné **právo na toto období** a přidělení mentora, které uplatňuje vůči zaměstnavateli.^[42]
- Požadavek zajištění indukčního období, tedy jednoho podpůrného roku hned po nástupu do zaměstnání s odpovídajícím mentorem, vyplývá ze školského zákona, přesto **není naplňován**^[43] – nový průzkum Švédské učitelské unie ukazuje, že šesti z deseti nastupujících učitelů chybí mentor a pokud mentor existuje, často nemá odpovídající kvalifikaci a zkušenosti a pouze 22 % z nich absolvovalo mentorské školení.^[44]
- Švédská učitelská unie proto usiluje o to, aby všichni čerství absolventi měli během indukčního období přístup k mentorovi a aby tito mentoři měli odpovídající povinné školení, **současně je potřeba zajistit odpovídající čas a zdroje jak pro nastupujícího učitele, tak jeho mentora**^[45] – snížené pracovní povinnosti za účelem setkávání s mentorem má pouze 13 % začínajících učitelů.^[46]
- Národní agentura pro vzdělávání vypracovala **návrhy**, jak může úvodní období vypadat, a zdůrazňuje zodpovědnost zaměstnavatele za dostatečný čas a zdroje pro činnost mentora – ozývají se ale hlasy, že odměna pro mentora a snížení pracovních povinností pro mentora i začínajícího učitele včetně přesnější podoby indukčního období by mělo být státem jasně dané.^[47]

Anglie

Obsah

1. Kvalifikační cesty

PGCE (Postgraduate Certificate in Education)

2. Přijímací řízení

3. Obsah studia

3.1. Oborové znalosti

3.1.1. Kurz doplňkové oborové přípravy

3.2. Učitelské standardy

3.3. Partnerství mezi univerzitou a školou

4. Praxe

4.1. Provázející učitelé

4.1.1. Standardy pro provázející učitele

5. Vzdělavatelé učitelů

6. Indukční období (adaptační období pro začínající učitele)

7. Deuniverzitarizace učitelské přípravy

7.1. Inspekce a akontabilita

Alternativní cesty ke kvalifikaci

I. School Direct Programme

II. Teach First

III. Obhajoba portfolia u poskytovatele kvalifikace

1. Kvalifikační cesty

Anglie

1. Kvalifikační cesty

Pro výuku žáků od 11 do 19 let (secondary education) existují následující možnosti kvalifikace:

A. Konsekutivní model (dominantní)

- Nejprve 3letý bakalář (oborově zaměřený bez souvislosti s pedagogikou)
- Poté 1-2letý profesní kvalifikační učitelský výcvik vedoucí k obdržení učitelské kvalifikace QTS (Qualified Teacher Status).^[1] Existují 3 varianty výcviku:
 - i. **PGCE** (50 - 60 % absolventů) – 12měsíční výcvik na univerzitě propojující špičkovou teorii s intenzivní reflektovanou praxí
 - ii. **School Direct Programme** (20 - 30 % absolventů) – varianta „student zaměstnancem“ – nejlevnější, nejpraktičtější, propojení s akademií minimální
 - iii. **Teach First** (10 % absolventů) – elitní 5 týdenní institut a 2 roky facilitované praxe při zaměstnání ve škole

B. Souběžný model (menšinový)

- Existuje také možnost 3 nebo 4letého učitelského bakaláře BEd vedoucího k učitelské kvalifikaci, drtivá většina těchto programů však nabízí pouze studium učitelství pro 1. stupeň.^[2]

C. Obhajoba portfolia u poskytovatele kvalifikace

- Možnost pro zkušené nekvalifikované učitele.^[3]

PGCE

Anglie

PGCE (Postgraduate Certificate in Education)

12 měsíční výcvik na univerzitě propojující špičkovou teorii
s intenzivní reflektovanou praxí

- Je velmi intenzivní a je organizován tradičně univerzitami.
- Studenti platí školné.
- Rok je rozdělen na tři trimestry.
- $\frac{2}{3}$ (24 týdnů) programu tráví studenti ve škole na praxi, $\frac{1}{3}$ (12 týdnů) tráví studiem na univerzitě.^[4]
- Po jednoletém PGCE jsou získávají studenti kvalifikaci, mohou ale také pokračovat ve studiu druhý rok a získat tak magisterský titul.^[5]

2. Přijímací řízení

Anglie

2. Přijímací řízení

- Podoba přijímacího řízení: ověření potenciálu a motivace^[6]
 - Podmínka: průměrná známka z bakalářského studia nejčastěji minimálně 2:1, případně predikovaná známka 2:1 v posledním ročníku
 - Motivační dopis (tzv. Personal Statement)
 - Osobní pohovor
 - Ukázka práce s dětmi (výuka) v reálném čase

„A pak se rozhodneme, zda má student potenciál a motivaci a že to dělá ze správných důvodů. A že bude schopen po ukončení studia nastoupit na pozici učitele.“

Elaine Wilson, University of Cambridge

- Oborové znalosti se v přijímacím řízení neprověřují, jsou předpokládány dobrými známkami v bakalářském studiu.^[7]

3. Obsah studia

Anglie

3. Obsah studia

- Všechny programy jsou regulovány národními kritérii pro učitelský výcvik ([ITT criteria and supporting advice](#)) z roku 2003.
 - Kritéria jsou však poměrně formální (maximální výše školného, minimální podíl praxí apod.), konkrétní obsah studia určuje poskytovatel.^[8]
- V PGCE stráví student:
 - $\frac{2}{3}$ času **(24 týdnů) praxí ve škole** (jedná se o minimum vyžadované národními kritérii),
 - $\frac{1}{3}$ času **(12 týdnů) studiem na univerzitě**.^[9]
- Ačkoli je studium zaměřeno na výuku jednoho předmětu, výsledná kvalifikace QTS je obecného charakteru. Učitelské standardy však vyžadují „dobrou znalost předmětu a kurikula“ daného předmětu, posouzení vhodnosti kandidáta je na každé škole.^[10]

3.1. Oborové znalosti

- Předměty oborového charakteru jsou v rámci PGCE volitelné dle vlastního uvážení a potřeb studentů. Studenti si je tedy vybírají pouze pokud sami vyhodnotí, že se potřebují v konkrétních oborových znalostech dozvědět.^[11]

„Na začátku studia provedeme audit znalostí, které musí student mít pro to, aby mohl svůj předmět učit žáky do osmnácti let, tedy do konce A-levels. Student pak provede autoevaluaci a řekne si, dobře, mám doktorát v organické chemii, s tou pomoci nepotřebuji, ale nemám dostatek znalostí ve fyzikální chemii, tak potřebuji, aby mi s ní nějaký fyzikální chemik pomohl, tak se zapíši na tu část.“

Elaine Wilson, University of Cambridge

3.1. Oborové znalosti

3.1.1. Kurz doplňkové oborové přípravy

- Ve snaze zvýšit zájem o pregraduální přípravu pro učitelství některých oborů nabízí Ministerstvo školství finance poskytovatelům programů tzv. Subject knowledge enhancement course v daných předmětech.
- Délka kurzu se pohybuje od 8 do 28 týdnů; může být absolvován full-time či part-time.^[12]
- Kurz může být navštěvován před započítáním pregraduální přípravy či v jejím průběhu; úspěšné ukončení doplňkového kurzu je ale podmínkou pro udělení učitelské kvalifikace.^[13]

„Řekla bych, že oborové znalosti jsou oblastí, kterou jde asi nejsnáze zlepšit, pokud v ní máte deficit. Oborové znalosti můžete získat sami. (...) Ale nejnáročnější část je, jak doopravdy navázat vztah s dětmi, jak rozumět tomu, jak přemýšlí, a jak umět nastavit vskutku pozitivní, kolegiální třídní prostředí.“

Elaine Wilson, University of Cambridge

3.2. Učiteléské standardy

- Z národních učiteléských standardů implicitně vycházejí přijímací kritéria do učiteléských programů, přímo jsou na ně pak navázána kritéria pro učiteléský výcvik, kvalifikace QTS i indukční období.
1. **Výuka.** Učitel musí:
 - Udávat vysoká očekávání, která inspirují a motivují žáky a staví je před výzvu.
 - Podporovat dobrý pokrok a výsledky žáků.
 - Vykazovat dobrou znalost předmětu a kurikula.
 - Plánovat a vyučovat dobře strukturované vyučovací hodiny.
 - Přizpůsobovat výuku silným stránkám a potřebám žáků.
 - Precizně hodnotit a produktivně hodnocení využívat.
 - Efektivně pracovat s chováním žáků za účelem zajištění dobrého a bezpečného prostředí pro učení.
 - Vykonávat širší profesní povinnosti.
 2. **Osobní a profesní jednání.** Učitel musí:
 - Podporovat veřejnou důvěru v profesi a udržovat vysoké standardy etiky a chování.
 - Řádně a profesionálně dbát na étos, zásady a praktiky školy, kde vyučují.
 - Rozumět statutárním rámcům, které vytyčují jejich profesní povinnosti a zodpovědnosti, a jednat podle nich.
- Na základě těchto standardů je prováděna autoevaluace a reflexe, ale také každoroční formální evaluace učitele (tzv. appraisal).^[14]

3.3. Partnerství mezi univerzitou a školou

- Od 80. let v Anglii sledujeme posun od čistě univerzitního studia k modelu partnerství mezi univerzitou a školou.

„Měli jsme významné hnutí, které usilovalo o reformu učitelského vzdělávání a posun z modelu, kdy se všechna studentova akademická práce odehrává na univerzitě, k partnerským modelům.“

- Toto partnerství je vnímané jako nezbytné a prospěšné pro studenty učitelství a jejich univerzity, ale také jako užitečné pro provázející učitele a partnerské školy.

„Je to triáda univerzity, provázejícího učitele a mladého studenta. Všichni spolupracují na nastavení programu, který bude specializovaný a individualizovaný pro ně. (...) Ředitelé si uvědomili, že to pomáhá nejen začínajícím učitelům, ale i těm stávajícím, protože musí přemýšlet nad tím, co dělají a jak to dělají.“

Elaine Wilson, University of Cambridge

4. Praxe

Anglie

4. Praxe

- **1. semestr: 8týdenní pozorování a plánování výuky s konkrétními žáky + 4týdenní kontinuální praxe^[15]**
 - 8 týdnů na začátku prvního semestru
 - 2 dny v týdnu příprava na praxe na univerzitě: výuka mj. **výzkumných metod**, kterými učitelé sledují, zda dochází u žáků k posunu.
 - 2 dny v týdnu ve škole: studenti plní úkoly zadané univerzitou: pozorování výuky u **konkrétních žáků**, **poznávání se s žáky** a **plánování výuky** konkrétního předmětu s konkrétními žáky.
 - 1 den v týdnu samostudium
 - Těchto 8 týdnů studenty připravuje na **kontinuální 4 týdenní praxi** na konci semestru.

„Veškeré akademické studium, kterému se studenti věnují, směřuje k fázi, kdy jdou učit. Žáky již znají, potkali se s nimi, mají znalost o jejich předchozím učení a my je vybavíme výzkumnými nástroji, díky kterým jsou schopni vyhodnotit, zda jejich výuka ovlivňuje učení žáků.“

Elaine Wilson, University of Cambridge

- **2. a 3. semestr: rozvoj výzkumných dovedností studentů prostřednictvím empirického výzkumu ve třídě^[16]**
 - Studenti zpracovávají buď akční výzkumný projekt (**action research project**), nebo výzkum vedený učiteli, kteří cíleně spolupracují na rozvoji konkrétní oblasti učení žáků (**lesson study**).
 - Oba typy práce podléhají běžným akademickým konvencím univerzity, jsou náročností ekvivalentem magisterského studia a zaměřují se na **praktické oblasti výuky**.

4.1. Provázející učitelé

- Provázející učitelé (mentoři) jsou dle Národních standardů pro mentory „učitelé s odpovídající zkušeností“.^[17]
- Poskytovatelé výcviku (univerzita či neuniverzitní poskytovatel) vyžadují, aby provázející učitelé prošli přípravným výcvikem pro provázející učitele.^[18]
- Např. University of Cambridge disponuje sítí asi 50–60 partnerských škol, se kterými spolupracuje již přes 20 let.^[19]

„Pokud chcete, aby univerzity a školy spolupracovaly, musíte kultivovat skupinu škol, které jsou ochotné nabízet pozitivní zkušenost novým učitelům v průběhu jejich pregraduální přípravy. Ale musíte jim také poskytovat průpravu a případně i akreditaci.“

Elaine Wilson, University of Cambridge

4.1. Provázející učitelé

4.1.1. Standardy pro provázející učitele

- Národní standardy pro mentory byly zavedeny v roce 2016. Zahrnují 4 okruhy:
 - 1. Osobnostní kvality**
 - Budovat vztahy založené na důvěře modelující vysoké standardy očekávání v praxi a vědět, jak podporovat účastníka pregraduálního výcviku.
 - 2. Výuka**
 - Podporovat účastníky výcviku v rozvíjení jejich učitelské praxe s cílem nastavování vysokých očekávání od všech žáků a vyhovovat jejich potřebám.
 - 3. Profesionalita**
 - Nastavovat vysoká očekávání a uvést účastníka výcviku do porozumění jeho roli učitele a zodpovědnosti k ní se vztahující.
 - 4. Seberozvoj a práce v partnerství**
 - Pokračovat v rozvoji vlastních profesních znalostí, dovedností a porozumění a investovat čas do rozvoje dobrého profesního vztahu s relevantními partnery poskytujícími pregraduální přípravu učitelů.
- Na zadání Ministerstva školství standardy vypracovala Teaching Schools Council, organizace reprezentující výukové školy (vysoce kvalitní školy, které spolupracují s dalšími školami na poskytování výcviku a rozvoje novým i zkušeným pedagogickým pracovníkům).^[20]

5. Vzdělavatelé učitelů

Anglie

5. Vzdělavatelé učitelů

- tzv. ITT tutors
- Na vzdělavatele učitelů se nevztahují **žádné formální požadavky** či národní standardy. Jako naprosté minimum se očekává bakalářský titul a QTS, často mají tituly magisterské. U nových vzdělavatelů učitelů se očekává, že po nástupu absolvují profesní učitelský program pro vysokoškolské vzdělavatele (např. Postgraduate Certificate in Higher Education - PGCHE).^[21]
- Obecným trendem je **posun k důrazu na praktickou zkušenost vzdělavatelů učitelů**, na jejich výzkumnou činnost je vyhrazováno méně financí, jsou vyčleněni na pomezí praktické a akademické sféry. Čím dál více musí vzdělavatelé učitelů klást důraz na **spolupráci s neuniverzitními poskytovateli** učitelské kvalifikace.^[22]

6. Indukční období

Anglie

6. Indukční období

(adaptační období pro začínající učitele)^[23]

- Začínající učitelé, tzv. Newly Qualified Teachers, již mají učitelskou kvalifikaci QTS, ale prochází jednoletým indukčním obdobím, které je podmínkou pro plnohodnotné zaměstnání na pozici učitele.
- V tomto období je začínajícím učitelům poskytována podpora od **mentora** (tzv. induction tutor; kolega ze školy určený ředitelem školy), absolvuje **náslechy** na hodinách zkušených kolegů i **hospitace** na vlastní hodině se zpětnou vazbou a reflexí hodiny.
- V tomto období mají **snížený úvazek na max. 0,9**.
- Indukční období trvá **12 měsíců**, po jeho uplynutí je začínající učitel hodnocen na základě národních standardů pro učitele.
- Indukční období lze absolvovat pouze jednou. V případě, že absolvent na konci indukčního období nesplní standardy, není možné ho nadále zaměstnávat jako učitele.
- V současné době je připravována reforma, která **od září 2021** indukci prodlouží na **dvouleté období**. Začínající učitel by tak v druhém roce měl **úvazek 0,95**, přístup k **podpůrným materiálům a školením** i nárok na 20 hodin podpory **mentora**. Jedná se o součást širší strategie náboru a udržení nových učitelů z roku 2019.

7. Deuniversitarizace

Anglie

7. Deuniverzitarizace učitelské přípravy

- V Anglii je v posledním desetiletí znatelný posun k **deuniverzitarizaci** učitelské přípravy.
- Neoliberální trend **otevírání učitelské přípravy neuniverzitním poskytovatelům** (obzvláště skrze program School Direct pilotovaný roku 2011), umožňující získání kvalifikace při zaměstnání (tzv. employment-based routes into teaching), je postaven na paradigmatu učitelské přípravy jako výcviku, **učitelství jako řemesla** a „užším, instrumentálnějším pojetí vzdělávání učitelů.“^[24]
- V neuniverzitních programech hraje hlavní roli **provázející učitel**.
- Školy se tak stávají hlavním aktérem v učitelském výcviku a tedy i nejvýznamnějším stakeholderem v debatě o učitelské přípravě.
- Kritici argumentují, že marginalizace role univerzity v přípravě učitelů a diskurz s ní spojený vede k deprofesionalizaci učitelství a redukci vzdělavatele učitelů na „zkušeného praktika.“^[25]

7.1. Inspekce a akontabilita

- Univerzitní poskytovatelé učitelské kvalifikace pociťují silnou kulturu akontability.^[26]
- Pozice univerzit je oproti ostatním poskytovatelům učitelských kvalifikací náročnější v tom, že jsou kontrolované inspekcí (Ofsted) více, než neuniverzitní poskytovatelé.^[27]

„Další tenzí, opět ze strany státu, je neustálá inspekce, toho, co děláme (...) asi jste slyšeli o Ofstedu (...) vždy prošetřují univerzitní programy a ty ostatní tolik ne a to je vnímáno jako rozvracující. Všechny tyto posuny jsou navrženy tak, aby vyvíjely tlak na univerzity, aby se vzdaly.“

Elaine Wilson, University of Cambridge

Alternativní cesty ke kvalifikaci

Anglie

I – School Direct Programme

varianta „student zaměstnancem” – nejlevnější, nejpraktičtější, propojení s akademií je minimální

- Student je **zaměstnán na zkrácený úvazek ve škole, výcvik organizuje samotná škola.**
- Student buď platí školné (tuition fee), nebo v případě, že je odborníkem z praxe (alespoň 3 roky) s cílem změnit profesi, získává mzdu nekvalifikovaného učitele (salaried programme).^[28]
- Program trvá 1 rok. Jeho **součástí je někdy PGCE**, není to ale pravidlem.^[29]
- Existují různé incentive, které tento program podporují (finanční – je pro studenty levnější, logistické – učitel je rovnou v praxi...).
- Rizikem této cesty ke kvalifikaci však je, že **součástí výcviku není garantované vzdělání v pedagogice**, didaktice, psychologii, sociologii atd., jelikož je organizován pouze učiteli ze škol.^[30]

II – Teach First

elitní 5týdenní institut a 2 roky facilitované praxe při zaměstnání ve škole^[31]

- Program trvá 2 roky a je součástí mezinárodní sítě programů [Teach for All](#).
- Zahrnuje **5týdenní institut a následný vstup do praxe** facilitovaný mentory z univerzit a hospitovaný experty z Teach First.
- Studenti nic neplatí, naopak dostávají mzdu.
 - Příklad: první rok učitel Teach First v Londýně vydělá mezi 17 000 a 28 000 GBP. V druhém roce vydělá mezi 26 000 a 36 000 GBP.
- Absolvent dvouletého programu získává PGDE (Postgraduate Diploma in Education and Leadership), který je **hodnotnější než jednoletý PGCE**.
- Třetí rok může student pokračovat v magisterském studiu (part-time) a během roku jej zakončit.
- Program klade důraz na **leadership** a je z hlediska kariéry uvnitř i vně školství velmi prestižní.

III – Obhajoba portfolia u poskytovatele kvalifikace

- Nekvalifikovaní učitelé mohou získat QTS skrze pouhou obhajobu portfolia u akreditovaného poskytovatele kvalifikace.
- tzv. Assessment only route to QTS
- Podmínky:
 - bakalářský titul,
 - učitelské zkušenosti v rozsahu 2 let na 2 různých školách,
 - alespoň známka C ze zkoušek GCSE z angličtiny a matematiky,
 - splnění učitelských standardů pro danou učitelskou specializaci.^[32]

Estonsko

Obsah

1. Kvalifikační cesty

Magisterské studium

2. Přijímací řízení

2.1. Uchazeči

3. Obsah studia

3.1. Diferenciace studia

3.2. Učitelské standardy

4. Praxe

4.1. Pozorování

4.2. Výuka

4.3. Reflexe praxe

4.4. Provázející učitelé

4.5. Spolupráce univerzity se školou

5. Vzdělavatelé učitelů

6. Indukční období (adaptační období pro začínající učitele)

Alternativní cesty ke kvalifikaci

I. Teach for Estonia

II. Obhajoba portfolio

1. Kvalifikační cesty

Estonsko

1. Kvalifikační cesty k učitelství

Konsekutivní modely

- I. oborový bakalář (3 roky) + **magistr** pedagogického zaměření (2 roky)^[1]
 - Existují dvě univerzity vzdělávající učitele: Tallinn University a University of Tartu.^[2]
- II. oborový bakalář (3 roky) + dvouletý nekvalifikační program **Teach for Estonia** zvaný „Návrat mladých lidí do školy“ (Noored Kooli)^[3]
- III. **obhajoba dovednostního portfolia** u Unie učitelů^[4]

Existuje také možnost působit ve škole jako nekvalifikovaný učitel max. na roční smlouvu. Ta se ale dá každý rok obnovovat - jediná motivace nedělat to touto cestou je na straně ředitelů, kteří jsou kontrolováni z hlediska kvalifikace personálu.^[5]

2. Přijímací řízení

Estonsko

2. Přijímací řízení

- Obecným rysem je **autonomie výběrové komise pro každý obor**.
- Vstup do magisterského studia **není omezen přesnou specifikací oborů**, které musí mít uchazeči vystudované, aby mohli pokračovat ve studiu magisterských programů učitelství.^[6]
- Oborové znalosti se u přijímacích zkoušek nutně nezjišťují a pokud ano, jedná se o autonomní rozhodnutí výběrové komise.^[7]
- Způsobilost pro učitelství vybraných předmětů se zjišťuje **u testu a u pohovoru**. O obsahu testů rozhoduje každá výběrová komise k jednotlivým předmětům autonomně.^[8]
- Kromě studijních výsledků se zvažují také osobnostní rysy zjišťované pomocí **skupinových diskusí**.^[9]
- O ne/přijetí studenta výběrové komise **rozhodují individuálně**. Vystudovaný obor uchazeče může, ale nemusí hrát při rozhodnutí roli.

2. Přijímací řízení

„Například lidé, kteří předtím studovali právo, nebo umění, nyní přijdou studovat magistra, protože absolvují test a pohovor, a když uvidíme, že se vyznají v dějepise a mají schopnost se učit, tak je přijmeme. Je opravdu zábavné vidět, jak zajímaví lidé se sem dostanou.“

Kerli Prass, Tallinn University

„(...) dalším příkladem je tělesná výchova. Letos jedna uchazečka měla vystudovaného bakaláře v choreografii, nyní učí ve škole, chtěla studovat magistra v tělesné výchově a nepřijali ji. Rozumíte, je již učitelkou, ale nepřijali ji, tak se vrátí do školy a stejně učí naše děti. Jak jsem říkala, je to různé pro každý předmět.“

Kerli Prass, Tallinn University

2.1. Uchazeči

- Zhruba polovina uchazečů na Tallinn University jsou **stávající učitelé postrádající kvalifikaci**.^[10]
- Často se také jedná o **zkušené lidi z praxe**, jejichž zájem o učitelství v posledních letech stále stoupá.^[11]
- University of Tartu od roku 2019 nabízí program „Zkušení do škol“ (Kogenud kooli), který na tyto profesionály cílí: učitelský výcvik mohou absolvovat zatímco pracují.^[12]

„Poslední dobou se to mění, kdo se chce stát učitelem. Již to nejsou dvacetiletí, kdo k nám přichází studovat. Je hezké vidět, že svět se mění a lidé chtějí změnit svou kariéru a přijít studovat.“

Kerli Prass, Tallinn University

- Ve snaze zatraktivnit studium učitelství mezi nadanými mladými lidmi poskytuje Estonská vláda nadějným studentům stipendium 160 EUR/měsíc.^[13]

3. Obsah studia

Estonsko

3. Obsah studia

- Jednotlivé složky studia jsou zastoupeny v následujících proporcích:^[14]
 - **Oborové předměty a předměty specializace** 36 ECTS (30 %)
 - **Obecné pedagogické vědy a psychologie** 30 ECTS (25 %)
 - Strukturovány **integrovaně** do předmětů jako jsou:
 - Rozvoj a učení (pedagogická psychologie + obecná didaktika);
 - Sociálně-emoční aspekty učení;
 - Diferenciace v učení (podpora žáků se SVP);
 - Učitel ve společnosti (zahrnuje učitelský leadership, legislativu, duševní zdraví, spolupráci s rodiči apod.).
 - **Magisterská práce** 18 ECTS (15 %)
 - **Oborová didaktika** 12 ECTS (10 %)
 - **Praxe** 24 ECTS (20 %)
- Obsah studia vychází z národních Rámcových požadavků na učitelský výcvik.^[15]

3.1. Diferenciace studia

- Kvůli nedostatku zájmu o dlouhé učitelské vzdělávací programy má Tallinn University snahu zpřístupnit pedagogicky zaměřené magisterské studium, v současné době připravuje **diferenciaci magisterského studia** pro studenty s odlišnými úrovněmi znalostí a dovedností.^[16]
- Již nyní umožňuje studium učitelství i studentům, jejichž bakalářské studium se nevztahuje ke konkrétnímu vyučovacímu předmětu. V tom případě je jeden **rok věnován oborovému obsahu** (48 kreditů pro každou specializaci), **další dva roky učitelské přípravě**.^[17]

3.1. Diferenciace studia^[18]

- Kromě již zmíněné možnosti diferenciace studia zvažuje univerzita i založení jednoletého magisterského programu učitelství.

*„Univerzity také cítí **tlak, aby otevřely své programy a nabízely něco nového**. Lidé již nestudují v bakalářských programech, víte, když mají studovat pět let, aby se stali učitelem, tak se k nám již nehlásí. Zvažujeme **jednoletého magistra**, pro ty, kdo již mají jiného magistra, aby **znalosti získali rychleji**.”*

Kerli Prass, Tallinn University

- Tento program by byl otevřený uchazečům, kteří:
 - **mají vystudované potřebné kredity** z minulého studia a prokáží je;
 - **prokáží své znalosti a dovednosti** prostřednictvím portfolia, jehož součástí mohou být pracovní zkušenosti nebo jiné dosažené formy formálního vzdělávání (absolvované kurzy DVPP, výcviky aj.).

3.2. Učitelské standardy^[19]

- Profesní standardy revidované v roce 2019 poskytují základní rámec, ze kterých vychází podoba pregraduální přípravy, indukčního období i DVPP.
- Specifikováno je **6 povinných kompetencí**:
 - podpora žáků
 - plánování učení a výuky
 - výuka
 - reflexe a profesní rozvoj
 - spolupráce a supervize
 - rozvoj, tvoření a výzkum
- A dále dvě kompetence nepovinné:
 - podpora žáků se speciálními vzdělávacími potřebami
 - implementace digitálního vzdělávání

4. Praxe

Estonsko

4.1. Pozorování^[20]

- Za dva roky student absolvuje cca **624 hodin praxe**. Délka praxe v magisterském studiu se postupně zvedá, začíná pozorováním výuky a kulminuje šesti týdny vlastní výuky se simulací třídního učitelství.
- **1. semestr - 6 dní**
 - Pozorovací praxe propojená s **vývojovou psychologií, obecnou didaktikou a sociálně-emočními aspekty učení** dětí. Probíhá na 2. stupni a musí být vykonávána v partnerské škole univerzity.
 - Každých několik týdnů student tráví den na praxi ve škole. Tam pracuje na úkolech od přednášejícího:
 - Jeden úkol je vždy z obecné pedagogiky a psychologie, druhý z předmětové didaktiky.
 - S vypracovanými úkoly se v univerzitní výuce dále pracuje.
- **2. semestr - o něco více než 6 dní**
 - Student tráví dny ve škole a opět plní úkoly, tentokrát na téma **diferenciace učení a podpory žáků se specifickými vzdělávacími potřebami** a na téma **učitel a role jeho profese ve společnosti**.
 - Dále plní zadané úkoly z oborové didaktiky, které zahrnují i odučení části vyučovací hodiny.
 - V tomto semestru se studenti zaměřují na **pedagogickou podporu dětí** bez zaměření na předmět a absolvují předmět o leadershipu orientovaný na **podporu psychického zdraví lidí ve školách** (dětí, učitelů atd.).

4.2. Výuka

- V pozorovací fázi v prvním ročníku je na studenty kladen požadavek, aby poznávali různé školy. Tallinn University dokonce zvažuje zřízení možnosti praxí ve Finsku.^[21]

„Tlačíme [studenty] do toho, aby poznali různé školy, obzvláště v prvním ročníku, kdy především pozorují.“

Kerli Prass, Tallinn University

- Delší praxi ve druhém ročníku, která je zaměřená na vlastní výuku, již mohou studenti absolvovat škole dle vlastního výběru. Studenti, kteří již jako učitelé působí, mohou tuto praxi vykonávat na své škole.^[22]
 - **3. a 4. semestr - 6 týdnů vlastní výuky (většinou kontinuálně).**
 - **Poslední umístění do praxe probíhá na 3. stupni** vzdělávání a studenti plní **rolí třídního učitele** - pracují s klimatem třídy jako celkem, poskytují žákům kariérní poradenství a učí jeden výukový blok týdně.^[23]

4.3. Reflexe praxe^[24]

- Studenti na praxe chodí **ve skupinách**, ve kterých v úvodní fázi **pozorují výuku**.
- Následně studenti spolu **tvoří páry**, ve kterých spolu **vyučují a reflektují** výuku.
- V **párech jsou přiděleni k mentorovi**, který studentům zadává úkoly na praxi a se kterým výuku také reflektují.
- Reflexe následně probíhá i **ve skupině na specializovaném semináři**.
- Nakonec studenti **sepisují svou reflexi** výuky do tzv. reflektivní zprávy a dostávají na ně **zpětnou vazbu a incentive pro další zkoumání** vybraných témat z reflexe.
- V pozdějších fázích studia do výuky někdy dochází i **didaktici z univerzity**, kteří poskytují zpětnou vazbu.

4.4. Provázející učitelé^[25]

- Na mentory **neexistují žádné standardy** ze strany univerzity, výběr mentora je plně v gesci partnerské školy.
- Platit mentory není vyžadováno zákonem, **univerzita však mentory platí**. Některé školy platí mentory i nad rámec poskytovaných odměn od univerzit. Odměny mentorům jsou i tak příliš malé a podle Kadi Georg a Kerli Prass z Tallinn University nejsou motivační natolik, aby mentoři vykonávali svou funkci pro peníze. Motivaci mentorovat tak učitelé nachází v přípravě nových učitelů (případně je jim to předepsáno ředitelem školy), nikoliv ve finanční odměně.
- Univerzita provázejícím učitelům poskytuje **nepovinný mentoringový výcvik**.
 - O tom, jak bude vypadat mentorovo vzdělávání a zda nějaký specifický výcvik absolvuje, rozhoduje škola.
 - Univerzita poskytuje delší (6 dní) i kratší (2 dny) vzdělávací moduly pro mentory.
 - Obsahem jsou základy pedagogického mentoringu jako např. **jak pozorovat výuku**, jak **poskytovat zpětnou vazbu** apod.
- Mentoři o studentech na praxích **vyplňují speciální formuláře**, které odevzdávají zpět univerzitě.

4.5. Spolupráce univerzity se školou

- Univerzita má se spolupracující školou **smlouvu**.^[26]
- Spolupracující školy jsou různorodé, Tallinn University nemá žádné speciální „tréninkové školy“.^[27]
- Školy, na které studenti dochází na praxe, jsou jakékoliv, kde jsou ochotny studenty na praxe přijmout.^[28]
- Univerzita má ale síť partnerských škol, kam chodí studenti na praxe v prvním semestru.^[29]
 - **Učitelé prochází školením** poskytovaným univerzitou, aby byli sladění s univerzitním kurikulem.
 - Mentorům ze škol univerzita poskytuje **dobrovolný mentoringový výcvik** (seminář 3x ročně).
 - Ředitelé a vedoucí učitelé se jednou za semestr **setkávají na společné konferenci**.
- Častá je i užší spolupráce s řediteli či jejich zástupci, kterým je nabízeno skupinové školení.^[30]

5. Vzdělavatelé učitelů

Estonsko

5. Vzdělavatelé učitelů

- Národní standard vzdělavatele učitelů neexistuje.^[31]
- Podmínkou pro získání pracovní smlouvy na Tallinn University je magisterský titul a **dosažení doktorského titulu do 8 let** od uzavření smlouvy.^[32]
- Každý vzdělavatel učitelů musí **během 5 let odučit alespoň 160 hodin v praxi**. Po 5 letech obhajují akademici své portfolio u speciální komise. Součástí portfolio jsou reflektivní zápisy, příklady výukových plánů, videa z hodin atd.^[33]
- **Didaktici musí mít minimálně 3 roky praxe** ve škole v daném předmětu a věkové skupině a řada z nich stále učí alespoň 1 den v týdnu. Musí totiž každé 3 roky odučit alespoň 100 hodin.^[34]
- Tallinn University nad rámec oficiálních požadavků podporuje akademiky, aby za rok odučili **alespoň 100 hodin ve školní praxi**, což akademici plní **dobrovolně**.^[35]
 - Akademici ani školy, na kterých si praxe plní, nedostávají za tento čas finanční kompenzaci. Akademici si také musí spolupráci s danou školou sami dojednat.
- Vzdělavatelé budoucích učitelů mají často výrazně nižší mzdy, než samožní učitelé.

6. Indukční období

Estonsko

6. Indukční období

(adaptační období pro začínající učitele)

- Plošné jednoleté indukční období pro všechny začínající učitele bylo zavedeno v roce 2004.^[36]
- Začínající učitel musí **4x do roka** (během školních prázdnin) docházet na **kurzy** organizované tzv. „Centry pro indukční období“ na univerzitách. Kurzy se absolvují ve skupinách 10-15 začínajících učitelů.^[37]
- Univerzity v Tallinnu a Tartu kromě organizace samotných kurzů také pomáhají s vyhodnocováním programu a poskytují školení mentorům. Program financuje ministerstvo školství.^[38]
- Začínající učitel má také nárok na **podporu od mentora**.^[39]
 - Mentor má buď snížený počet hodin, aby se mohl začínajícímu učiteli věnovat, nebo za mentorování získává odměnu k platu navíc.
 - Mentorům je 2-3x do roka poskytnuto školení.
- Na konci indukčního roku začínající učitele nečeká **žádná zkouška ani formální evaluace**.
- V některých případech kolegiální podpůrný vztah mezi začínajícím učitelem a mentorem přetrvává i po skončení indukce.^[40]

Alternativní cesty ke kvalifikaci

Estonsko

I – Teach for Estonia

- Dvouletý **nekvalifikační program** zvaný Noored Kooli („**Návrat mladých lidí do škol**“), byl založen v roce 2006 a je součástí mezinárodní sítě programů Teach for All. V každém běhu program Noored Kooli absolvují nižší desítky absolventů.^[41]
- Podmínkou přijetí je bakalář nebo magistr v jakémkoli oboru.^[42]
- Cílem programu je vytvořit budoucí **lídry ve vzdělávání** – zhruba 80 % absolventů pokračuje prací v oblasti vzdělávání.^[43]

„Misí je vytvořit nové lídry ve vzdělávání, nejen získat nové učitele, ale také vychovat lidi, kteří v budoucnosti změní svět vzdělávání v Estonsku.“

Kadi Georg, Tallinn University

I – Teach for Estonia

- Program začíná **přípravným studiem** (víkendové semináře + 2týdenní intenzivní výcvik), po němž student nastupuje do praxe. Student pracuje po dobu dvou let jako **nekvalifikovaný učitel** na úvazek 0.8 – 1.0 na škole, kde méně než 75 % absolventů získá do 4 let od absolvování sekundární vzdělání.^[44]
- K tomu si student plní učitelský výcvik (60 ECTS) na Tallinn University. Studenti absolvují **stejně učitelské předměty jako studenti na univerzitě** (na základě smlouvy mezi programem a univerzitou).^[45]
- Součástí studia jsou nejen pedagogické a oborové složky, ale také důraz na leadership (složka leadershipu je poskytována neuniverzitními organizacemi).^[46]
- Výraznou složkou programu je **mentoring**.
- Do podpory studentů se zapojují také absolventi programu.

I – Teach for Estonia^[47]

- Učitelská kvalifikace:
 - Absolventi Teach for Estonia nezískávají kvalifikaci ani titul.
 - Po ukončení programu však **mohou získat magisterský titul ve zrychleném režimu** po ročním studiu na Tallinn či Tartu University.
 - Toto navazující studium zahrnuje oborové studium (cca 30 ECTS), volitelné předměty (cca 15 ECTS) a diplomovou práci.
 - V případě, že již mají magisterský titul, mohou absolventi programu také získat učitelskou kvalifikaci obhajobou portfolia u Unie učitelů.

II – Obhajoba portfolia^[48]

- Učitelskou kvalifikaci lze získat i pouhou obhajobou dovednostního portfolia u Unie učitelů.
- Podmínkou je kromě **dostatku zkušeností** také **magisterský titul**.
- Mohou tak tedy učinit nekvalifikovaní učitelé s magisterským titulem v jiném oboru, než je učitelství.
- V takovém případě mohou potvrzení o učitelské kvalifikaci získat na základě **obhajoby portfolia a reflexe zkušeností** u estonské Unie učitelů.

Rakousko

Obsah

1. Kvalifikační cesty
2. Přijímací řízení
 - 2.1. Základní přehled
 - 2.2. Obecná a zvláštní způsobilost
 - 2.3. Zvláštní případy (*lateral entrants*)
 - 2.4. Úvodní a orientační fáze (StEOP)
3. Obsah studia
 - 3.1. Reforma učitelského vzdělávání
 - 3.2. Integrace studia
 - 3.3. Role university colleges of teacher education
 - 3.4. Závěrečná práce
 - 3.5. Tradiční důraz na obor
 - 3.6. Kompetenční rámec

Obsah

4. Praxe

- 4.1. Obecné informace
- 4.2. Spolupráce se školami
- 4.3. Praktická část bakalářského studia
 - 4.3.1. Podoba praxe
 - 4.3.2. Mentoring
 - 4.3.3. Kancelář praxí (*Praktika Office*)
- 4.4. Praktická část magisterského studia

5. Vzdělavatelé učitelů

- 5.1. Univerzity
- 5.2. University colleges of teacher education

6. Indukční období (adaptační období pro začínající učitele)

- 6.1. Dřívější model
- 6.2. Současný model

1. Kvalifikační cesty

Rakousko

1. Kvalifikační cesty k učitelství

Souběžný model

- **bakalář** BEd (4 roky) v učitelství + **magistr** MEd (2 roky) v učitelství^[1]
 - Magistra lze studovat full-time nebo part-time (do roku 2029, kdy bude part-time možnost zrušena); nelze jej studovat v návaznosti na oborový bakalářský program.^[2]
 - Lze vyučovat pouze s bakalářem, ale smlouva na dobu neurčitou a tedy jistota práce je podmíněna doplněním magisterské kvalifikace do pěti let. Proto většina studentů pokračuje rovnou do magisterského studia.^[3]
- Studenti učitelství pro 2. a 3. stupeň mohou pokračovat v 120 ECTS dlouhém magisterském studiu v primární pedagogice a získat kvalifikaci pro učitelství primární pedagogiky.^[4]

Alternativní cesty ke kvalifikaci

- Rakousko obecně netrpí nedostatkem učitelů a zavádění alternativních cest ke kvalifikaci proto není prioritou. Jedinou kvalifikační alternativou k šestiletému studiu učitelství je tzv. **lateral entry program**, který je otevírán pro konkrétní aprobace s nedostatkem učitelů; do těch jsou přijímáni zájemci, kteří mají titul i praxi v relevantním oboru.^[5]
- Šířeji přístupnou alternativní cestou by mohl být **v současnosti připravovaný program Teach for Austria**, který by absolventům neučitelských oborů umožnit ve spolupráci s univerzitou získat ECTS, které jim chybí k tomu, aby mohli být kvalifikovanými učiteli.^[6]

2. Přijímací řízení

Rakousko

2. Přijímací řízení^[7]

2.1. Základní přehled

- **Bakalářské studium:** uchazeč musí mít **doklad o všeobecné přijímací kvalifikaci na univerzitu/university college of teacher education** (zejm. dokončenou střední školu)^[8] a splňovat **obecnou a popřípadě i zvláštní způsobilost**.
- **Magisterské studium:** do učitelského magisterského studijního programu je podmínkou **učitelský bakalářský titul** – tj. nelze studovat oborový bakalářský program a poté navázat učitelským magisterským programem.^[9]

„Přijímací zkoušky máme, ale nezaměřují se na studijní výsledky, ani na oborové znalosti, zahrnují psaní motivačního dopisu, tedy zajímá nás, co daného uchazeče motivuje k tomu, stát se učitelem. Lze tak zjistit nejen motivaci studenta, ale i jeho vizi budoucí společnosti.“

Livia Jesacher-Röblier, University of Innsbruck

2.2. Obecná a zvláštní způsobilost

Obecná způsobilost

- Standardizovaný postup na základě registrace.
- 1. **Online sebehodnocení**, které určuje, je-li dotyčný vhodný pro profesi učitele – pro přijetí je důležitá účast, nikoliv výsledky (ty slouží uchazeči pro sebereflexi).^[10]
- 2. Zájemce absolvuje přijímací test v místě zamýšleného studia = **standardizovaný počítačový test**, jednotný pro všechny učitelské programy (přibližně 3 hodiny) – zjišťují se minimální požadavky na kognitivní, jazykové, emoční a osobnostní předpoklady jak pro studium, tak profesi učitele.
- 3. Některé vzdělávací instituce vyžadují také **osobní pohovor** = zpravidla standardizovaný osobní pohovor (jeden na jednoho, přibližně 15 min.) se dvěma hodnotiteli – zjišťují se další předpoklady, tj. jazykové, komunikační, kognitivní rozhodovací postupy, oblast reflektivních dovedností.
- **Přijetí je na základě počtu bodů z počítačového testu a případně osobního pohovoru.**

Zvláštní způsobilost:

- pro některé předměty / studijní programy
- např. umělecké předpoklady v případě studia učitelství hudby

2.3. Zvláštní případy (*lateral entrants*)^[11]

- **Zájemcům o učitelství, kteří vystudovali konkrétní obor a mají v něm praxi, je ve speciálních „*lateral-entry*“ studijních programech umožněno získat kvalifikaci** pro výuku předmětu dle vystudovaného oboru na 2. st. ZŠ/SŠ (*secondary-level general education*) nebo odborných školách (*secondary-level vocational education and training*) – tyto programy bývají otevírány v případě nedostatku učitelů konkrétního oboru.
- Například „Lateral-Entry Master's Degree Programme in Music Education“ ve spolupráci několika vysokoškolských institucí.

2.4. Úvodní a orientační fáze (StEOP)

- Všechny učitelské programy vyžadují tuto fázi na začátku bakalářského studia.
- **Cílí na zjištění, jsou-li čerství studenti schopni dosáhnout osobnostních a profesních dovedností nezbytných pro profesi učitele**, a jsou tak schopni pokračovat ve studiu.
- StEOP zkoušky musí být absolvovány po prvním semestru.
- Počet StEOP zkoušek si university colleges of teacher education určují samy, univerzitní StEOP musí zahrnovat 8 – 20 ECTS ve formě alespoň dvou zkoušek.
- **Bez úspěšného složení nemohou studenti pokračovat ve studiu** a psát bakalářskou práci.

3. Obsah studia

Rakousko

3. Obsah studia

Zaměření na jeden předmět a jednu pedagogickou specializaci, nebo na dva předměty.^[12]

- Kombinace těchto zaměření je plně na studentovi.^[13]
- Pedagogickou specializací je např. inkluzivní pedagogika, sociální pedagogika, mediální vzdělávání.^[14]

Bakalářský program (minimálně 240 ECTS, alespoň 8 semestrů)^[15]

- Zaměření na jeden předmět a jednu pedagogickou specializaci, nebo na dva předměty:
 - Oborový základ dvou předmětů a jejich oborové didaktiky, nebo obor a oborová didaktika + pedagogická specializace (190–200 ECTS)
- Pedagogické předměty (40–50 ECTS)
- Praxe

Magisterský program (minimálně 90 ECTS, alespoň 3 semestry)^[16]

- Pedagogické předměty (tak, aby dohromady s bakalářským studiem bylo splněno alespoň 60 ECTS)
- Oborové předměty (alespoň 115 ECTS celkem)
- Metody pedagogického výzkumu
- Praxe zaměřená na rozvoj školy

3.1. Reforma učitelského vzdělávání

- Impulsem pro reformu byly **nerovnosti mezi žáky a rozdílná prestiž učitelů** na univerzitách a university colleges of teacher education.
- Reforma přinesla roku 2019 pilotáž **nových magisterských programů** učitelství pro 2. a 3. stupeň (žáků ve věku 10-19 let) realizovaných university colleges of teacher education společně s univerzitami. Tyto instituce nyní sdílí zodpovědnost za realizaci programu.^[17]
- Důsledkem spolupráce je **posílení vědecké zdatnosti a činnosti university colleges of teacher education** (ty doposud pregraduální vzdělávání učitelů pro 2. a 3. stupeň neposkytovaly) a **praktičnosti univerzit**.^[18]
- Další novinkou je také shluknutí univerzit a university colleges of teacher education do **čtyř regionálních klastrů**. Studenti tak v rámci regionu dojíždí na různé univerzity pro studium různých předmětů. Tato spolupráce napomáhá sdílení a integraci vědění.^[19]

3.2. Integrace studia^[20]

- Reforma učitelské přípravy a spolupráce univerzit s university colleges of teacher education umožnila integraci složek studia.
- Na některých univerzitách byly založeny nové fakulty (schools of education), aby bylo možné integrovat složky učitelského vzdělávání (didaktika, pedagogika, psychologie i obor) bez ohledu na personální politiku.

„Je to velmi, velmi komplikovaná fúze. Univerzitní profesori a oboroví experti spolupracují s oborovými didaktiky z teacher training colleges. (...) A než jsme měli tu velkou reformu, bylo to tak, že se studoval jeden obor, druhý obor a doplňkové pedagogické předměty. Bylo to 1+2+3, nebyl to komplexní integrovaný učitelský výcvik.“

Livia Jesacher-Röblier, University of Innsbruck

- Reforma také posílila **pedagogicko-psychologicko-didaktické složky** učitelského vzdělávání.

3.3. Role university colleges of teacher education

Pädagogische Hochschule (university colleges of teacher education)

- University colleges of teacher education jsou **prakticky orientované instituce** a jejich hlavním úkolem je organizace vzdělávání učitelů pro 1. stupeň a odborné předměty + další vzdělávání všech pedagogů (jsou to jediné instituce poskytující DVPP).^[21]
- Od roku 2019 také spolupracují s univerzitami na pregraduální přípravě učitelů pro 2. a 3. stupeň.
- Každá spolková země má alespoň jednu veřejnou university college of teacher education, někde existují také soukromé.^[22]
- Tradičně jsou oproti univerzitám více navázány na stát: jsou více řízeny ministerstvem, zatímco univerzity jsou autonomnější.^[23]

3.3. Role university colleges of teacher education

„Je to vskutku rakouská zvláštnost, toto rozdělení na univerzity a teacher training colleges. Původně byly dokonce vztažené k různým ministerstvům. Musíte si to představit, [teacher training colleges] nebyly vztažené k univerzitě, ani k ministerstvu školství nebo univerzitního vzdělávání, ale k jinému ministerstvu, školního vzdělávání. A pak tady máme rakouskou univerzitní tradici. Mnoho konfliktů pramení právě z této situace.”

Claudia Fahrenwald, Pädagogische Hochschule Tirol

„Nyní se jim říká pedagogické univerzity, protože jim byl díky Bologni zvýšen status, ale stále nemají v Rakousku takový respekt.”

Vasileios Symeonidis, University of Innsbruck

3.4. Závěrečné práce^[24]

- Bakalářská práce: může být pouze oborového charakteru.
- Diplomová práce: může se zaměřovat na obor, který ale musí vztahovat alespoň částečně k pedagogice, nebo může být čistě pedagogického zaměření.

„Pokud jste učitel, nebo pokud chcete být učitelem, musíte psát o oboru, ale musíte mít alespoň jednu kapitolu, která ukazuje pedagogickou reflexi daného oborového tématu. [...] Můžete psát diplomovou práci buď v oboru, nebo v pedagogických předmětech.“

Livia Jesacher-Röblier, University of Innsbruck

- Možnost psát diplomovou práci v pedagogických předmětech posílilo roli kateder pro vzdělávání učitelů (schools of education), které tak nově získávají studenty magisterského a doktorského studia.

3.5. Tradiční důraz na obor

- V Rakousku byl historicky velký důraz kladen na oborové znalosti studentů učitelství. Ačkoli se postupně rozvíjí i pedagogická složka studia, **důraz na obor je silně zakořeněn** a do velké míry přetrvává i po nedávné reformě, která studium více integruje.^[25]

„Největší částí studia je stále obor. Ale celková diskuse vedla k posílení pedagogických částí a také praktického dílu, ale to je stále poměrně nová záležitost, protože tradiční vzdělávání v sekundárním školství bylo v Rakousku vždy velmi silně oborově zaměřené.“

Claudia Fahrenwald, Pädagogische Hochschule Tirol, o nedávné reformě

„Zřizování School of Education a hledání vhodných profesorů trvalo dlouhou dobu, a stále ještě nemáme dostatek profesorů pro všechny didaktiky, což znamená, že u některých oborů je silný vliv oboru a didaktika je více méně v pozadí. A v některých předmětech již máme velmi dobrou rovnováhu mezi didaktikou a oborem.“

Claudia Fahrenwald, Pädagogische Hochschule Tirol, o nedávné reformě

3.6. Kompetenční rámec

- Národní kompetenční rámec pro studenta či absolventa učitelství neexistuje, jeho absence souvisí mj. s historickou dominancí důrazu na oborové znalosti.^[26]

*„Rakousko nikdy nevytvořilo profil požadovaných kompetencí. Existují různě vytvořené kompetenční modely, * ale není to nic, co by bylo podpořené vládami.“*

Vasileios Symeonidis, University of Innsbruck

*Zajímavým takovým příkladem je Teaching Competence Model Science Space Styria (TCM-S), na kterém se shodlo všech 9 univerzit a university colleges v provincii Styria. Dle něj učitelské kompetence vychází ze tří pilířů: (1) metodologicko-didaktické dovednosti, (2) institucionální kontextuální znalosti, (3) sociální a osobnostní kompetence. Tyto pilíře pak vychází ze základů, kterými jsou (I) znalost oboru a (II) postoje a hodnoty.^[27]

„Je to velmi politická záležitost, protože existuje tolik hráčů, a jedním z mých řešení je, aby univerzity a vláda podpořovaly identitu vzdělavatele učitelů, protože ti musí rozumět tomu, že nevzděláváme pouze vědce, ale učitele.“

Vasileios Symeonidis, University of Innsbruck

4. Praxe

Rakousko

4. Praxe^[28]

4.1. Obecné informace

- Před reformou byly tradičně více prakticky orientované university colleges of teacher education, důraz na praxi kladly ale i některé univerzity, například University of Innsbruck.
- **V učitelských programech je vždy praxe – v bakalářském programu odpovídá zpravidla 20 ECTS.**^[29]
- Důraz je na hodnocení výuky a sebehodnocení.
- Na praxi má student **vždy mentora** = učitele s letitou zkušeností.
- Na rozdíl od praxe v bakalářském studiu je **praxe v magisterském studiu nově zaměřena méně na výuku, ale více na rozvoj školy** – studenti se věnují výzkumu v terénu a učí se přemýšlet i nad zlepšováním fungování školy a její kvality.

4.2. Spolupráce se školami

- **Zvláštní tréninkové školy mají tradičně pouze university colleges of teacher education**, studenti si ale mohou vybrat školu i mimo tuto nabídku.^[30]
- **Navzdory** jejich označení **neplnily nikdy (alespoň ne dostatečně) funkci inovativních škol**, které by zkoušely implementaci různých reforem a ověřovaly různé metody – ve skutečnosti od nich tuto roli ani nikdo neočekává, důležité je zejména tyto školy mít a moct jim vysílat studenty na praxi.
- Tréninkové školy spadají pod Ministerstvo školství (nikoliv spolkovou zemi) a **nemají nárok na finanční ohodnocení za to, že spolupracují s university colleges of teacher education.**
- **Univerzity nikdy tréninkové školy neměly a více než se školami spolupracují s konkrétními mentory** – nepřihlíží se tolik k tomu, o jakou školu a s jakou kulturou se jedná, jak tato škola implementuje reformy a jaké metody používá.

4.2. Spolupráce se školami

- **V rámci magisterského studia je větší důraz na spolupráci se samotnými školami**, v rámci kterých studenti sbírají a vyhodnocují konkrétní data a řeší konkrétní problematiky v oblasti rozvoje školy.
 - Dle Jesacher-Röblier (University of Innsbruck) je toto *„ohromný krok k lepší spolupráci mezi školou a univerzitou/university college of teacher education“, „škola tím získává data potřebná pro svůj rozvoj, studenti pak širší obrázek o tom, co reálně ovlivňuje učení na školách, tedy nikoliv konkrétní učitel, ale všichni zaměstnanci vytváří učící prostředí školy.“*
 - Vždy se vypíší konkrétní témata, která jsou rozeslána školám, školy mají možnost se přihlásit o téma, na kterém například právě pracují nebo o něho mají zájem, následně jsou s nimi i se studenty domluveny konkrétní podmínky a metody spolupráce.
 - Projekt začal nejprve se skupinou újeji spolupracujících škol, ale doufá se, že okruh škol se zájmem se bude pro úspěch projektu rozšiřovat.

4.3. Praktická část bakalářského studia

4.3.1. Podoba praxe

- Praxe začínají již v prvním semestru, je jich několik v rámci různých předmětů a zpravidla probíhají celosemestrálně.
- Praxe je **založena na blízkém a intenzivním vztahu s učitelem-mentorem** v daném semestru.
- Jedna z povinností institucí připravujících budoucí učitele je zajistit co nejvíce možností, jak se seznámit s různými typy škol v Rakousku – studenti tak mají **několik praxí (*Praktika*) a každou absolvují na jiném typu školy (2. st. základní školy, střední škola, gymnázium), kde mají svého jednoho mentora.**
- Praxe je **doprovázena paralelními semináři, kde dochází k průběžné reflexi praxe** – tzn. studenti mají možnost všechny své zkušenosti vzápětí diskutovat a propojovat s naučenou teorií.

„Každou zkušenost, kterou student na praxi získá, má možnost reflektovat nebo o ní hovořit na paralelních seminářích. Myslím, že tohle je velice dobrý model, že můžete reflektovat a teoretizovat zkušenost a věci, které při výuce děláte nebo které vidíte při sledování výuky jiných.“

Livia Jesacher-Röbler, University of Innsbruck

4.3. Praktická část bakalářského studia

4.3.2. Mentoring

- Studenti mají při praxi na dané škole vždy **konkrétního mentora**, se kterým při praxi spolupracují – jednoho mentora zpravidla sdílí dva studenti v tandemu.
- Mentor je **učitel dané školy s alespoň pětiletou učitelskou praxí, který absolvoval speciální kurz pro mentory.**
- **Slabinou současného nastavení praxe je dle Jesacher-Röbler (University of Innsbruck) nedostatečný kontakt mentora s vysokoškolskou institucí a s vyučujícím reflektivního semináře** – někdy proto chybí bližší představa o tom, jakou podporu mentoři studentům poskytují, a současně tak může docházet k rozporu v tom, jaké výukové metody po studentech chtějí vysokoškolští učitelé a jakou výuku očekává mentor ve škole – mentor často neví, jaká teorie je studentům předávána, přirozeně tedy studentovi předává vlastní výukové metody, a teorie tak občas nemusí odpovídat praxi, kterou studenti na škole zažívají.

4.3. Praktická část bakalářského studia

4.3.3. Kancelář praxí (*Praktika Office*)

- Z důvodu zmíněného nedostatečného kontaktu mezi mentory a vysokoškolskými institucemi byly nově otevřeny **Kanceláře praxí (*Praktika Offices*)**, které mají napomáhat jejich propojování.
- Spíše než se školami se pro účely praxe udržuje kontakt s mentory, Kancelář praxí má seznam kontaktů na všechny mentory v dané spolkové zemi a **snaží se mentory propojovat se studenty**.
- **Zajišťují také možnost obstarat studentům praxe na různých typech škol** – před reformou měly univerzity kontakty spíše se středními školami a gymnázii, zatímco university colleges of teacher education spíše se základními školami.
- Jedná se o službu pro studenty, kteří si tak nemusí praxi sami shánět.

4.4. Praktická část magisterského studia

- V magisterském studiu zbývá pouze **jeden praktický předmět, který je zaměřený zejména na rozvoj školy** – jedná se o velmi mladý inovativní model, který se setkal s úspěchem.
- **Studenti v rámci něho jeden semestr spolupracují s jednou či dvěma školami a spíše než učení se věnují sběru dat pro konkrétní otázky, učí se tato data analyzovat a interpretovat a na základě nich navrhnout možná zlepšení včetně učení se, jak tato data předávat škole a poskytovat jí zpětnou vazbu** tak, aby je mohla využít pro svůj další rozvoj (např. schůzka, workshop apod.).
- Studenti si současně tvoří **cenné vazby** na řadu učitelů, se kterými dělají rozhovory, dotazníky apod.
- University of Innsbruck například pro tento účel nabízí 6 paralelních předmětů, kde **každý nabízí jiné téma zaměření** jako například téma indukčního období či kultury zpětné vazby ve škole.
- V rámci praktické části magisterského programu studenti spolupracují s větším počtem zaměstnanců školy/škol, **nespolupracují s konkrétním mentorem.**

5. Vzdělavatelé učitelů

Rakousko

5. Vzdělavatelé učitelů^[31]

5.1. Univerzity

- Na vzdělavatele budoucích učitelů se nekladou žádné zvláštní požadavky oproti ostatním univerzitním akademikům.^[32]
- **Kdo chce učit v bakalářském studijním programu, očekává se od něho alespoň magisterský titul, pokud chce učit v magisterském studijním programu, pak by měl mít alespoň titul Ph.D.**
- Současně platí, že přednášky mohou zajišťovat pouze habilitovaní akademici, ostatní typy výuky nejsou v tomto smyslu regulovány.
- **Neexistuje požadavek, že by vzdělavatelé budoucích učitelů museli mít praxi výuky ze škol.**
- Byrokratičnost vzdělávacího systému prakticky znemožňuje pracovat částečně jako učitel ve škole a částečně jako vědec na univerzitě.
- **Většina vzdělavatelů budoucích učitelů jsou tedy zaměstnanci univerzity – akademici zabývající se výzkumem, kteří s výukou na školách mnoho zkušeností nemají** a kteří po absolutoriu učitelského programu pokračovali cestou akademické dráhy a doktorským studiem.

5.1. Univerzity

- Ze strany studentů se ozývají hlasy, že by na univerzitě mělo být více učitelů z praxe, ale dle Jesacher-Röblier (University of Innsbruck) *toto není prakticky možné* a současně *řada jejích akademických kolegů, ačkoli neučí děti každý den, navštívila mnohem více škol než většina učitelů z praxe během celé kariéry a mají tedy široký obrázek o tom, co se ve školství děje.*
- Některé předměty v oblasti pedagogiky i didaktiky předmětů ovšem učí v některých modulech i **učitelé z praxe** – učitel z praxe bývá na univerzitě na juniorní pozici a chodí na univerzitu učit dva až tři předměty.
- **Při výběru vyučujících konkrétních předmětů se také hledí zejména na obsah předmětu – pokud je daná osoba expertem na danou problematiku, může pozici získat.**
- Všichni učitelé mají pro účel výuky k dispozici **handbook studijního plánu**, kde jsou specifikovány jednotlivé moduly a klíčová témata bakalářského i magisterského studia a který zajišťuje, že se v každé paralelní skupině studentů (kterých je velký počet) vyučuje přibližně to stejné.
- V oblasti didaktiky předmětů jakožto relativně mladého oboru, kde není mnoho expertů, je pak mnoho profesorů původně profesory daného oboru, kteří se teprve posléze začali věnovat didaktice a s učením ve školách moc zkušenost nemají.

5.2. University colleges of teacher education

- Tradičně nikdy neměly zaměření na výzkum, ale na výuku a praktickou přípravu, **vzdělavatelé zde byli různorodí – jak působící přímo na university colleges of teacher education či primárně jako učitelé v praxi.**
- **Jedná se o absolventy učitelského studijního programu na univerzitě/university college of teacher education^[33],** po reformě začal působit **větší tlak na to, aby i tito vzdělavatelé měli vyšší kvalifikaci, tedy Ph.D.** – pro mnohé je to tedy výrazná změna a řada z nich si doktorské studium dodělává a snaží se více orientovat na výzkum.
- **Praxe ze škol ani zde není u vzdělavatelů budoucích učitelů vyžadována,** tradičně zde ale podíl praktiků byl vždy větší než na univerzitě.

6. Indukční období

Rakousko

6. Indukční období

(adaptační období pro začínající učitele)^[34]

6.1. Dřívější model

- **V minulosti** byla podoba taková, že po získání diplomu student absolvoval **jednoroční praxi, v rámci které učil jeden předmět v jedné třídě a druhý předmět v jiné**, tj. celý rok učil pouze tyto dvě třídy (jeho úvazek byl snížený).
- Byl to tedy určitý mezikrok mezi dokončením studia a započatím práce plnohodnotného učitele.
- Existoval **pouze pro absolventy univerzit**, u university colleges of teacher education se předpokládalo více praxe během studia, absolventi proto rovnou nastupovali do učitelské profese bez jakéhokoliv indukčního období.
- Dle Jesacher-Röblier (University of Innsbruck) byl tento model dokonce i lepší než současný, ale ekonomicky neudržitelný.

6.2. Současný model

- **V současnosti** poté, co absolvent vstoupí do učitelské profese, **musí absolvovat tzv. indukční období, tedy roční období, během kterého je plnohodnotným učitelem, ale má přiděleného mentora**, který ho při práci provází.
- **Nedochází ke snížení pracovních povinností** začínajícího učitele.
- Mentor zajišťuje začínajícímu kolegovi **reflexi jeho zkušeností, konzultace, vede ho, pomáhá mu v rozvoji a vypracovává zhodnocení indukčního období**^[35] – role mentora je jasně vymezena zákonem.^[36]
- Mentor musí mít **alespoň pětiletou učitelskou praxi a mentorský kurz** (60 ECTS)^[37]– může případně absolvovat i mentorské navazující magisterské vzdělání pro zkušené učitele (90 ECTS) a další kurzy pro mentory.^[38]
- **Za mentoring jsou mentoři placeni** z peněz, které poskytuje Ministerstvo školství (v minulosti byla odměna vysoká, po reformě byla snížena), ovšem učitelé, kteří nastupují nově a vztahuje se na ně nový režim, v rámci kterého musí kromě 22 hodin výuky za týden věnovat i 2 hodiny navíc dalším činnostem, kterými může být právě mentoring, nemají mentoring v tomto rozsahu placený a je součástí standardní náplně činnosti učitele.

6.2. Současný model

„Učí vás dvanáct let ve škole a následně čtyři roky na univerzitě. To není dost na to utvořit si to správné nastavení mysli, proto musí existovat indukční období, které připraví začínající učitele, podpoří je a umožní profesní rozvoj.“

Vasileios Symeonidis, University of Innsbruck

„Všechny průzkumy ukazují, že indukční období je velice důležité pro podporu začínajících učitelů, nemělo by mít hodnotící charakter, ale více sloužit profesnímu rozvoji a mělo by zajišťovat profesní, emoční a sociální podporu učitelům, kteří se jinak mohou na začátku své kariéry cítit ztraceni.“

Vasileios Symeonidis, University of Innsbruck

Zdroje

Seznam použitých zdrojů

- Finsko
- Švédsko
- Anglie
- Estonsko
- Rakousko